

Kasvatus ja koulutus

Talousarvioehdotus 2024 ja vuosien 2024–2026 taloussuunnitelma- ehdotus

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 5.9.2023

Helsinki

KASVATUKSEN JA KOULUTUKSEN TOIMIALA.....	3
TOIMINNAN KUVAUS.....	3
TOIMINNAN PAINOPISTEET	4
KAUPUNKISTRATEGIAN TOTEUTTAMINEN	5
TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOKSET	6
Lainsäädäntö	6
Hallitusohjelman keskeiset vaikutukset.....	7
Rakenteelliset ja toiminnalliset muutokset	8
Keskeiset talousarviovuoden muutokset.....	9
HENKILÖSTÖSUUNNITELMA.....	10
TALOUSARVION VAIKUTUSTEN ARVIONTI	12
TALOUSARVIOKOHTA KAUPUNGIN TUOTTAMAT PALVELUT.....	14
TALOUSARVION TOIMINNAN TAVOITTEET VUODELLE 2024	15
KESKEISET TALOUSARVIOVUODEN MUUTOKSET PALVELUKOKONAISUUKSITTAIN .	18
Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palvelukokonaisuus.....	18
Perusopetuksen palvelukokonaisuus.....	19
Lukio- ja ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön palvelukokonaisuus	20
Ruotsinkielinen palvelukokonaisuus	21
Toimialan hallinto.....	22
TOIMINTAYMPÄRISTÖN RISKIT JA EPÄVARMUUSTEKIJÄT	23
Strategiset riskit	23
Taloudelliset riskit	23
Operatiiviset riskit.....	23
PALVELUKUSTANNUSTEN, SUORITEMÄÄRIEN JA TILANKÄYTÖN TEHOKKUUDEN KEHITYS.....	24
TALOUSARVIOKOHTA SOSIAALI-, TERVEYS- JA PELASTUSTOIMELLE TUOTETUT PALVELUT JA MUUT ULKOISESTI RAHOITETTU TOIMINTA.....	29
TALOUSARVIOKOHTA KORVAUKSET JA AVUSTUKSET	30

KASVATUKSEN JA KOULUTUKSEN TOIMIALA

TOIMINNAN KUVAUS

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala palvelee vuosittain lähes 200 000 lasta, nuorta ja aikuista yli 600 toimipaikassa 15 000 työntekijän osaamisella. Suomen- ja ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, kotihoidon tuen sekä yksityisen hoidon tuen piirissä on arvioitu vuonna 2024 kokonaisuudessaan olevan 36 400 lasta. Tämä on noin 850 lasta vähemmän kuin vuonna 2023.

Perusopetusta on varauduttu järjestämään yli 48 000 suomen- ja ruotsinkieliselle oppilaalle, oppilasmäärä kasvaa lähes tuhannella verrattuna vuoteen 2023. Helsingin kaupungin ylläpitämissä lukioissa opiskelee 10 500 opiskelijaa, joka on yli 200 opiskelijaa enemmän kuin vuonna 2023. Ammatillista koulutusta järjestetään järjestämisluvan mukaisesti n. 9 000 opiskelijavuotta. Lisäksi toimiala tarjoaa yli 130 000 tuntia asiakaslähtöistä ja monialaista vapaata sivistystyötä aikuisväestölle.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala toimii kasvatus- ja koulutuslautakunnan alaisuudessa. Lautakunnalla on kaksi jaostoa: suomenkielinen jaosto ja ruotsinkielinen jaosto. Toimiala jakautuu neljään palvelukokonaisuuteen ja hallintoon.

KASVATUKSEN JA KOULUTUKSEN TOIMIALA	TB 2023	ENNUSTE 2023	TAE 2024	MUUTOS 2024-TB 2023	TAE	TSE 2025	TSE 2026
	1000€	1000€	1000€	1000€	%	1000€	1000€
Myyntitulot	33 031	28 692	28 776	-4 255	-12,9 %	29 343	30 068
Maksutulot	33 111	30 666	29 703	-3 408	-10,3 %	29 703	29 703
Tuet ja avustukset	2 460	25 724	2 460	0	0,0 %	2 460	2 460
Vuokratulot	978	911	832	-146	-14,9 %	832	832
Muut toimintatulot	140	410	427	287	205,0 %	427	427
Tulot yhteensä	69 720	86 403	62 198	-7 522	-10,8 %	62 765	63 490
Palkat	562 509	587 133	581 996	19 487	3,5 %	602 475	627 016
Henkilösivumenot	136 983	144 514	142 665	5 682	4,1 %	147 774	153 961
Palvelujen ostot	309 495	326 933	331 224	21 729	7,0 %	343 577	359 221
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	26 499	27 349	26 942	443	1,7 %	27 916	29 254
Avustukset	66 533	67 854	67 004	471	0,7 %	66 911	67 712
Vuokrat	316 091	314 817	342 925	26 834	8,5 %	368 848	397 926
Muut menot	2 166	2 395	1 824	-342	-15,8 %	1 958	2 358
Menot yhteensä	1 420 276	1 470 995	1 494 580	74 304	5,2 %	1 559 459	1 637 448
Toimintakate	-1 350 556	-1 384 592	-1 432 382	-81 826	6,1 %	-1 496 694	-1 573 958

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palvelukokonaisuus tuottaa suomenkielistä varhaiskasvatusta ja esiopetusta sekä leikkipuistotoimintaa. Palvelukokonaisuus vastaa kaupungin yksityisen hoidon tuesta ja kotihoidontuesta sekä yksityisen varhaiskasvatuksen valvonnasta. Varhaiskasvatus- ja esiopetusalueita on kaupungissa yhdeksän. Yksityinen varhaiskasvatus on oma palvelunsa.

Perusopetuksen palvelukokonaisuus järjestää suomenkielistä perusopetusta, aamu- ja iltapäivätoimintaa sekä muuta perusopetuslain mukaista toimintaa lukuun ottamatta esiopetusta. Lisäksi tuotetaan sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan järjestämismäärästä oleva kehitysvammaisten lomatoiminta. Perusopetuksen alueita on seitsemän. Esi- ja perusopetuksen oppilashuolto tuottaa sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan järjestämismäärästä olevat psykologi- ja kuraattoripalvelut kaupungin kouluille ja esiopetukselle sekä osin yksityisille ja valtion kouluille.

Lukio- ja ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön palvelukokonaisuus vastaa suomenkielisen lukio- ja aikuislukio- ja ammatillisen koulutuksen, ammatillisen koulutuksen ja suomenkielisen vapaan sivistystyön järjestämisestä. Palveluissa järjestetään tutkintoon johtavaa koulutusta sekä tutkintokoulutukseen valmentavaa koulutusta (TUVU-koulutusta), työllisyshoidon koulutuksia, avoimia opintoja, aineopintoja, aikuisten perusopetusta, nuorten työpajatoimintaa, luku- ja kirjoitustaidon opetusta sekä

kulttuuri- ja harrastustoimintaa. Lukio- ja ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön palvelukokonaisuus tuottaa sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan järjestämisvastuulla olevat toisen asteen opiskeluhoitopalvelut kaupungin suomenkielisille oppilaitoksille sekä Helsingissä toimiville yksityisille oppilaitoksille.

Ruotsinkielinen palvelukokonaisuus järjestää kaupungin ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, aamu- ja ilta- ja päivätoiminnan, perusopetuksen ja muun perusopetuslain mukaisen toiminnan, lukiokoulutuksen sekä vapaan sivistystyön palvelut. Palvelukokonaisuus tuottaa sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan järjestämisvastuulla olevat ruotsinkielisten oppilashuollon psykologien ja kuraattorien palvelut sekä kehitysvammaisten lomatoiminnan palvelut. Lisäksi palvelukokonaisuus tuottaa ruotsinkieliset asiantuntija- ja toimistopalvelut. Ruotsinkielisen tutkintokoulutukseen valmentavan (TUVA) koulutuksen järjestää Helsingissä Yrkesinstitutet Practicum.

Toimialan hallinto koostuu seitsemästä palvelusta, jotka tuottavat päiväkodeille, kouluille ja oppilaitoksille hallinto-, henkilöstö-, tietohallinto-, oppimistilojen suunnittelu- ja viestintäpalveluita sekä talous- ja suunnittelupalveluita ja pedagogisia kehittämispalveluita. Osa hallinnon henkilöstöstä työskentelee kouluilla ja oppilaitoksissa koulu-, lukio-, ja opistoshteereinä, opistoisäntinä sekä kalustonhoitajina.

TOIMINNAN PAINOPISTEET

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan neljä keskeisintä strategista painopistettä vuonna 2024 ovat:

- Kaikki koulut ja päiväkodit ovat hyviä
- Hyvinvointi
- Parannetaan henkilöstön veto- ja pitovoimaa ja työoloja yhdessä
- Teemme Helsingistä lukemisen ja lukutaidon pääkaupungin

Toimialan keskeisiä painopisteitä edistetään vuonna 2024 osana kasvatusta ja koulutusta erilaisin toimenpitein kaikissa palveluissa eri koulutusasteilla mm. vahvistamalla ydintietoja ja -taitoja ja tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Lisäksi toteutetaan toimenpiteitä, joilla varmistetaan yhteisöllisyyttä, turvallisuutta sekä hyvinvointia oppijoiden arjessa.

Henkilöstön veto- ja pitovoimaan haetaan ratkaisuja jatkuvasti mm. oppisopimuskoulutuksilla, omien työntekijöiden monimuotokoulutuksia tukemalla, työssäoppimispaikkojen saatavuuden edistämällä sekä vieraskielisten työllistymisen edistämällä. Ruotsinkielisessä varhaiskasvatuksessa pilotoidaan varhaiskasvatuksen opettajien kansainvälistä rekrytointia.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on sitoutunut kaupunkistrategian mukaiseen käyttötalousmenojen kasvua ohjaavaan 0,5 prosenttiyksikön tuottavuustavoitteeseen. Tuottavuutta seurataan systemaattisesti ja arvioidaan tuottavuuden kehittymistä. Toimintatapoja kehitetään säännöllisesti itse sekä yhdessä kaupungin muiden toimijoiden kanssa yli hallintorajojen. Toimiala on laatinut kaupungin ohjeistuksen sekä ulkopuolisen arvioinnin perusteella vuosittain etenevät tuottavuustoimenpiteet, joiden suunnittelutyötä ja toimenpanon seurantaa jatketaan.

Tuottavuustoimenpiteitä arvioidaan aina suhteessa lasten, nuorten ja aikuisten oppimiseen. Tuottavuustoimenpiteiden vaikuttavuutta arvioidaan lasten ja nuorten näkökulmasta sekä huomioidaan erityisesti heikommassa asemassa olevien lasten ja nuorten tarpeet.

Toimialan tuottavuuteen vaikuttaa keskeisimmin henkilöstöön ja tilaan käytetyt resurssit suhteessa oppijoiden määrään ja tarpeeseen. Henkilöstön pysyvyys, osaaminen ja saatavuus ovat merkittäviä kasvun ja oppimisen kannalta. Tavoitteena on, että resurssit käytetään tarkoituksenmukaisesti oppijoiden tarpeiden mukaan. Tuottavuustoimenpiteitä asetettaessa on tärkeää pitkäjänteisyys ja lukuvuosirytmitys.

Toimiolla tuottavuutta voidaan saavuttaa mm. henkilöstön sairaspöissaoloja vähentämällä, henkilöstön ja lasten läsnäolojen samanaikaisuutta kohdentamalla (työvuorot, lukujärjestys, läsnäolot) sekä tarkastelemalla opiskelijamäärää suhteessa opinnoissa etenemiseen, valmistumiseen ja tutkintojen määrään sekä työllistymiseen.

Tilojen käyttö ja yhteistyö kaupunkiympäristön tilojen rakentamisen ja hallinnan kanssa on tuottavuuden kannalta oleellista. Tulevina vuosina tavoitteena on saavuttaa mm. digitalisaation kautta työtapojen sujuvuutta entistä enemmän. Kaupungin ulkopuolelta hankittavien tukipalveluiden kanssa arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti yhdessä työn laatua ja tuottavuutta.

KAUPUNKISTRATEGIAN TOTEUTTAMINEN

Kesällä 2023 tehdyn strategian puoliväliarvioinnin mukaan toimiala on onnistunut hyvin strategian edistämässä ja useita tavoitteita on jo saavutettu. Strategisista tavoitteista Koulutus 2030 etenee. Koulutus 2030 visioi tulevaisuutta kasvatuksen ja koulutuksen näkökulmasta: millaista osaamista tulevaisuudessa tarvitaan ja millainen toimintaympäristö sen mahdollistaa. Osallistavien tilaisuuksien ja empiirisen tiedon lisäksi Koulutus 2030 pohjautuu muun muassa EU:n, Sitran, OECD:n ja kaupungin omaan tutkimustietoon. Koulutus 2030 hakee ratkaisuja mm. segregatiokehityksen hillitsemiseen ja ehkäisemiseen yhdessä muiden toimijoiden ja tutkijoiden kanssa.

Eriarvoisuuden vähentämiseksi toimialalla jatketaan varhaiskasvatuksen osallistumisasteen alueellisten erojen kaventamista ja vahvistetaan lähikoulun vetovoimaisuutta. Perusopetuksen tarveperusteisen rahoituksen vaikuttavuutta arvioidaan yhteistyössä Aalto-yliopiston kanssa. Segregaation ehkäisyssä jatketaan ja vahvistetaan systemaattista ja ennakoivaa toimialojen ja muiden toimijoiden välistä yhteistyötä. Bloomberg-Harvard -yhteistyömallin alueellinen levittäminen jatkuu kaupungissa. Tavoitteena on selkiyttää esim. alueellisia toimintatapoja turvallisuuteen ja väkivaltaan liittyvien tapahtumien yhteydessä.

Henkilöstön saatavuustilanne on edelleen kriittinen varsinkin varhaiskasvatuksessa. Saatavuuden haasteet heijastuvat henkilöstön hyvinvointiin ja kokemus työn kuormittavuudesta lisääntyy. Toimenpiteitä saatavuuden edistämiseen ja yksiköiden arjen toimivuuden parantamiseen haetaan mm. sijaisjärjestelyjä sujuvoittamalla, kehittämällä rekrytointeja esihenkilöiden ja työnhakijoiden näkökulmasta sekä mahdollistamalla koulutus- ja urapolkuja.

Oppivelvollisuuden laajentamisen toimeenpano jatkuu mm. uudennlaisia toimintamalleja kehittämällä. Lisäksi Stadin AO:ssa oppisopimuskoulutuksen määrän kasvattamista jatketaan edelleen. Toisen asteen

ja vapaan sivistystyön yhteisen opintotarjonnan ja ristiinopiskelun mahdollistamista jatketaan. Tavoitteena on rakentaa toisen asteen yhteistä opintotarjontaa mahdollistamalla jatkuva oppiminen. Tavoitetta edistetään yhteistyössä työelämän, yritysten sekä kanslian elinkeino-osaston kanssa osana TE24-uudistusta.

Oppijoiden hyvinvointia vahvistetaan edelleen tunne- ja vuorovaikutustaidoilla, sitouttavalla koulu yhteistyöllä sekä hyvinvointikahvila-konseptilla. Perusopetuksessa tunne- ja vuorovaikutustaitojen ohjelmien systemaattinen käyttöönotto on hyvässä vauhdissa. Kiusaamisen vastaisen ohjelman (KVO 13) toimenpiteet ovat aktiivisesti käytössä.

Tuottavuutta edistetään kaupunkistrategian mukaisesti huomioiden lasten, nuorten ja aikuisten oppiminen. Tuottavuustoimenpiteiden valmistelussa on tehty lapsi- ja muiden vaikutusten arviointi. Lisäksi on hyödynnetty ulkopuolisen asiantuntijan arviointia toimialan tuottavuuteen vaikuttavista asioista. Suurimmat tuottavuuspotentiaalit liittyivät henkilöstö/asiakasmäärien suhteeseen sekä tilankäytön optimointiin. Tuottavuutta parannetaan pitkällä aikavälillä huomioiden lukuvuosiyritys.

Englanninkielistä perusopetusta on laajennettu ja paikkoja lisätty. Englanninkieliseen opetukseen pystyy hakeutumaan joustavasti lukuvuoden aikana. Kaksikielisessä suomi–englanti -opetuksessa aloitti syksyllä 2023 kolme uutta 7. luokkaa. Toimialan edistämä englanninkielisen ylioppilastutkinnon mahdollistaminen on kirjattu hallitusohjelmaan.

Pohjoismaista kulttuuria vahvistava ”Pohjoismainen koulu” aloittaa kaksikielisenä suomi-ruotsi-opetuksena Yhtenäiskoulun tiloissa Käpylässä elokuussa 2024. Koulun opetussuunnitelmaa kehitetään Pohjoismainen koulu -konseptin mukaiseksi. Yhtenäiskoulu tekee tiivistä yhteistyötä ruotsinkielisen Kottby lågstadieskolanin kanssa. Kaikki helsinkiläislapset voivat hakea opetukseen äidinkielestä ja kotiosoitteesta riippumatta. Puolet opetuksesta tapahtuu ruotsiksi ja puolet suomeksi.

Yksityisen hoidon tuen kuntalisää korotetaan 60 €/kk/alle 3-vuotias lapsi ja 75 €/kk/yli 3-vuotias lapsi.

Harrastamisen mallia jatketaan yhdessä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kanssa kaikissa kaupungin suomen- ja ruotsinkielisissä perusopetuksen kouluissa sekä sopimus-, yksityis- ja erityiskouluissa. Oppilaiden osallisuutta vahvistetaan edelleen keräämällä heidän harrastustoiveitansa, joista suosituimpia toteutetaan.

TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOKSET

Lainsäädäntö

Varhaiskasvatustilanne

Varhaiskasvatustilanteen mukaista henkilöstörakenteen muutosta jatketaan rekrytoimalla varhaiskasvatuksen opettajia ja sosionomeja varhaiskasvatuksen lastenhoitajien sijaan. Henkilöstörakenteen muutos lisää palkkakustannuksia vuosittain vuoteen 2030 asti.

Rakennemuutoksen ja työvoimatilanteen edistämiseksi varhaiskasvatuksessa tuetaan edelleen vuoden 2024 aikana henkilöstön pätevoitymistä varhaiskasvatuksen opettajaksi myöntämällä palkkaetuja yliopistojen 1000+ hankkeen kasvatustieteen kandidaatin tutkinnon opintoihin ja maksamalla koulutukseen hakeutumiseen liittyviä avoimen yliopiston kurssimaksuja. Lisäksi tavoitteena on lisätä varhaiskasvatuksen sosionomien määrää tukemalla henkilöstön pätevoitymistä sosionomin tehtävään. Oppisopimuskoulutuksen kautta pätevoityvien varhaiskasvatuksen lastenhoitajien määrää pyritään nostamaan ja varhaiskasvatuksen opettajien pätevoitymistä varhaiskasvatuksen erityisopettajaksi tuetaan edelleen. Opinnoissa tukeminen lisää henkilöstön palkkaetu- ja sijaiskustannuksia.

Lapsen tukea vahvistava muutos varhaiskasvatustilanteeseen tuli voimaan 1.8.2022. Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa ja hyvinvointinsa edellyttämää yleistä tukea osana varhaiskasvatuksen laadukasta perustoimintaa. Tukea on annettava viivytyksettä tuen tarpeen ilmettyä. Jos tuki ei ole riittävää voidaan tukea antaa tehostettuna tai erityisenä tukena.

Perusopetuslaki

Perusopetuslaki muuttui poissaolojen osalta 1.8.2023. Lain mukaan opetuksen järjestäjän tulee ennaltaehkäistä perusopetukseen osallistuvan oppilaan poissaoloja sekä seurata ja puuttua niihin suunnitelmallisesti. Lakimuutos liittyy Sitouttava kouluyhteistyö -hankkeeseen, jonka tavoitteena oli poissaolojen ehkäisy ja myönteisen toimintakulttuurin rakentaminen kouluissa. Koulujen riittävä henkilöstöresurssi, mm. kouluvalmentajien toiminnan laajentaminen, varmistavat osaltaan toiminnan poissaolojen ehkäisemiseksi ja niihin puuttumiseksi suunnitelmallisesti.

Oppivelvollisuuslaki

Oppivelvollisuuden laajentumisen toimeenpano jatkuu.

Oppilashuolto

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala tuottaa sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan järjestämisvastuulla olevat oppilashuollon psykologien ja kuraattorien palvelut. Oppilashuollon lakisääteinen mitoitus muuttui tiukemmaksi vuonna 2023, mikä vaikuttaa vuoden 2024 määrärahatarpeisiin.

Työllisyyden hoidon kuntakokeilu

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palveluiden toimintatapoja kehitetään vastaamaan kuntakokeilun tavoitteena olevaa palvelurakennetta. Tämä tukee nopeaa työllistymistä ja lisää työ- ja elinkeinopalvelujen tuottavuutta, saatavuutta, vaikuttavuutta ja monipuolisuutta.

Maahanmuuttajataustaisten kotivanhempien KOTIVA-toiminta

Osana kotouttamislain kokonaisuudistusta Kotiva-toiminta tullaan kohdentamaan kunnan velvollisuudeksi. Toimintaa on tarve laajentaa jo vuonna 2024 yhteistyössä Kanslian kanssa.

Hallitusohjelman keskeiset vaikutukset

Hallitusohjelman sopeutustavoitteeseen nähden koulutuspoliittiset kirjaukset ovat tyydyttäviä. Hallituskauden suurimmat panostukset kohdistuvat perusopetukseen (+ 200 milj.), ammatilliseen koulutukseen (+ 10 milj.) ja lukiokoulutukseen (+ 10 milj.). Valtionavustusten tasoa leikataan 125 milj. Hallitusohjelmassa ei täsmennetä miten muutokset tarkemmin kohdentuvat. Kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistamisessa Helsingin on aktiivisesti huolehdittava, että esimerkiksi vieraskielisistä aiheutuvat kustannukset tulevat huomioiduksi. Sotepalveluiden muutoksen myötä kuntien palveluissa korostuu opetus ja kasvatus.

Hallitusohjelma ei tuo ratkaisua varhaiskasvatuksen jo päällä olevaan henkilöstöpulaan. Tämä tulisi huomioida valtionosuusjärjestelmää uudistettaessa ja turvata riittävät perusresurssit palveluiden tuottamiselle. Varhaiskasvatuksen opettajien sekä perusopetuksen erityisopettajien koulutusmäärien riittävydestä huolehtiminen on tärkeää. Pätevät erityisopettajat ovat edellytys oppimisen tuen tarpeisiin vastaamiseksi.

Helsingin ja pääkaupunkiseudun näkökulmasta voi pitää hyvänä, että hallitus aikoo hyödyntää kuuden suurimman kaupungin vakiintunutta yhteistyötä valtakunnallisten haasteiden ratkaisemiseen ja käynnistää strategisen yhteistyöallianssin suurimpien kaupunkien kanssa. Tämä voi mahdollistaa uudenlaisen kaupunkipolitiikan ja kasvavien kaupunkien kehittämistarpeiden ja erityispiirteiden paremman huomioimisen jatkossa.

Oppimisen tuen yhtenäistäminen varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle on tervetullut uudistus. Tärkeä kuitenkin huomioida, että uudistuksen myötä hallinnollisen työn määrää saadaan vähennettyä.

Englanninkielinen koulutus näkyy ohjelmassa vahvasti varhaiskasvatuksesta aina toiselle asteelle saakka. Erityisesti englanninkielisen ylioppilastutkinnon mahdollistaminen on ollut Helsingin ja pääkaupunkiseudun tavoitteena ja tämä hallitusohjelmassa luvataan toteuttaa.

Helsingin kannalta on keskeistä päästä osallistumaan eri työryhmiin, joissa lainsäädäntövalmistelua tehdään.

Rakenteelliset ja toiminnalliset muutokset

Kaupunkitasoiset toimielinten päätöksistä johtuvat lisäkustannukset toimialalle:

- Henkilöstölle jaettavan kertapalkkion korotus 0,5, prosentilla toimialan palkkasummasta.
- Yksityisten koulujen vuokra-avustusten lisäys ja vanhojen avustusten korotus kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti.
- Henkilöstön kulttuuri- ja virkistys sekä työmatkasetelien määrärahojen kohdistaminen toimialoille.
- Oppilaiden HSL-lippujen hinnoittelun muutos.

Keskeiset talousarviovuoden muutokset

TA-kohta	Menot(talousarvion sitova taso)	Osuus TA-kohdan menosta %	Muutos ed. vuoteen €	Muutos ed. vuoteen %	Keskeisin selittävä tekijä
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala yhteensä	1 494 580 000	100 %	74 304 000	5,2 %	Asiakasmäärän kasvu, vuokramuutokset, palkankorotukset, hintatason muutos, henkilöstön etuudet
TA-kohta kaupungin tuottamat palvelut	1 296 722 000	100 %	64 515 000	5,2 %	Kasvua aiheuttavat asiakasmäärän kasvu, vuokramuutokset, palkankorotukset ja hintatason nousu
Varhaiskasvatus ja esiopetus	410 815 000	32 %	12 085 000	3,0 %	Kasvua aiheuttavat vuokrien nousu, lakisääteiset muutokset palkankorotukset ja hintatason nousu
Perusopetus	445 599 000	34 %	27 620 000	6,6 %	Kasvua aiheuttavat asiakasmäärän kasvu, vuokrien nousu, kehitysvammaisten ip-toiminnan siirto, palkankorotukset ja hintatason nousu.
Lukio- ja ammatillinen koulutus ja vapaa sivistystyö	224 524 000	17 %	-1 102 000	-0,5 %	
Lukiokoulutus	83 509 000	6 %	3 839 000	4,8 %	Kasvua aiheuttavat asiakasmäärän kasvu, vuokrien nousu palkankorotukset ja hintatason nousu.
Ammatillinen koulutus	126 070 000	10 %	-5 600 000	-4,3 %	Muutoksen aiheuttaa rahoituksen kohdentaminen järjestämisluvan mukaan.
Ruotsinkielinen palvelukokonaisuus	94 576 000	7 %	4 009 000	4,4 %	Kasvua aiheuttavat palkankorotukset, hintatason nousu sekä asiakasmäärän pieni kasvu.
Hallinto	121 208 000	9 %	21 903 000	22,1 %	Kasvua aiheuttavat toimialan vuokramuutokset, digitaalinen perusta, palkankorotukset ja hintatason nousu
TA-kohta: Sotepe ja hankkeet	19 570 000	100 %	-4 230 000	-17,8 %	Lakisääteiset muutokset opiskeluhuollon mitoituksessa, asiakasmäärän kasvu, palkkojen ja hintatason nousu, kehitysvammaisten iltapäivätoiminnan siirto kaupungin tuottamiin palveluihin.
TA-kohta: Korvaukset ja avustukset	178 288 000	100 %	14 019 000	8,5 %	Asiakasmäärän kasvu, yksityisen hoidon tuen korotukset, yksityisten koulujen vuokratulot

HENKILÖSTÖSUUNNITELMA

Toiminnasta, lainsäädännöstä ja muista toimintaympäristön muutoksista aiheutuviin henkilöstötarpeisiin vastataan henkilöstön määrällisellä ja laadullisella ennakkoinnilla. Toimialan henkilöstösuunnitelma koostaa henkilöstön rakenteen ja määrien muutokset sekä asettaa tavoitteet ja toimenpiteet vuosille 2024–2026. Henkilöstösuunnitelma sisältää myös suunnitelman vuokratyövoiman käytöstä.

Nykyisestä henkilöstöstä arviolta 850 henkilöä (6 %) saavuttaa eläkeiän vuosina 2024–2026. Toimialalla työskentelee eläkeiän jo saavuttaneita 230 henkilöä. Eniten ennakoitua eläkepoistumaa on varhaiskasvatuksen opettajissa ja varhaiskasvatuksen lastenhoitajissa sekä luokanopettajissa ja lehtoreissa. Vakinaisen henkilöstön ulkoinen lähtövaihtuvuus vuonna 2022 oli yhteensä 1057 henkilöä. Tästä eläköityneitä oli 238 ja muita kuin eläköityneitä 819 henkilöä.

Varhaiskasvatuksen henkilöstömäärä kasvaa väestöennusteen ja osallistumisasteen kehityksen mukaisesti. Varhaiskasvatuslain (540/2018) mukaista henkilöstörakenteen muutosta jatketaan seuraamalla päiväkotien henkilöstörakennetta ja rekrytoimalla varhaiskasvatuksen opettajia ja sosionomeja varhaiskasvatuksen lastenhoitajien sijaan. Henkilöstörakenteen muutos lisää palkkakustannuksia aina vuoteen 2030 asti.

Suomenkielisessä perusopetuksessa henkilöstömäärän ennustetaan pysyvän vuoden 2023 tasolla.

Koulujen johtamisresurssia kasvatetaan lisäämällä apulaisrehtorien määrää. Tehostetun oppilaanohjauksen vahvistaminen lisää perusopetuksen oppilaanohjaajien määrää. Koulunkäynninohjaajien ostot Seuresta ovat kasvaneet edellisinä vuosina. Tavoitteena on rekrytoida lisää kaupungin omia koulunkäynninohjaajia, mikä tulevaisuudessa pienentää henkilöstövuokrauksen tarvetta. Seuren koulunkäynninohjaajien varahenkilö- ja sijoittelupalvelua on tarkoitus pilotoida lukuvuonna 2023–24 ja palvelun ostoa jatkossa arvioidaan kokeilun perusteella.

Lukioiden henkilöstömäärä kasvaa lähivuosina opiskelijamäärän kasvun myötä. Lukioiden johtamisresurssia kasvatetaan lisäämällä apulaisrehtorien määrää lukioissa. Ammatillisen koulutuksen henkilöstömäärä kasvaa myös hieman. Stadin AO:n johtamisresurssia ja sen kohdentumista tarkastellaan. Muutoksiin ammatillisen koulutuksen henkilöstömäärässä vaikuttavat erityisesti ammatillisen koulutuksen rahoitukseen kuuluvien, vuosittain erikseen haettavien strategiarahoituksen ja lisäsuoritepäätöksen suuruus.

Ruotsinkielisissä palveluissa henkilöstömäärässä on vuonna 2024 pientä nousua ja vuoteen 2026 mennessä henkilöstömäärän ennustetaan pysyvän samalla tasolla. Henkilöstömäärän kasvu johtuu perusopetuksen ja lukiokoulutuksen oppilas- ja opiskelijamäärään noususta ja toiminnallisista muutoksista. Esimerkiksi varhaiskasvatuksessa lisätään varajohtajien sekä omien varahenkilöiden ja sijaisten määrää henkilöstön saatavuuden haasteitten takia. Perusopetuksessa lisätään vakinaisten koulunkäyntiohjaajien rekrytointia, mikä pienentää henkilöstövuokrauksen tarvetta Seuresta.

Ulkoisella rahoituksella toteutettaviin hankkeisiin palkattavan henkilöstön määrä on viime vuosina kasvanut koko toimialalla.

Keskeisimmät työvoimapulan ratkaisuun tähtäävät toimenpiteet ja henkilöstön liikkuvuus

Toimialalla panostetaan strategian mukaisesti toimenpiteisiin henkilöstön veto- ja pitovoiman edistämiseksi. Henkilöstövajetta on erityisesti varhaiskasvatuksen opettajan, varhaiskasvatuksen erityisopettajan, varhaiskasvatuksen lastenhoitajan, erityisluokanopettajan ja psykologin tehtävissä sekä joidenkin ammattialojen opettajista ammatillisessa koulutuksessa. Ruotsinkielisissä palveluissa henkilöstövajetta on näiden lisäksi luokanopettajan ja erityisopettajan tehtävissä. Hallinnon tehtävissä henkilöstön saatavuusongelmat ilmenevät erityisesti tietohallintopalveluissa. Henkilöstön saatavuuden edistämiseksi toimialalle perustettiin vuonna 2023 henkilöstön saatavuusyksikkö, jonka toimintaa on tarkoitus jatkaa toimialan työvoimapulanimikkeiden saatavuuden edistämiseksi.

Varhaiskasvatuksessa vuonna 2022 aloitettua nopean avun yksikön toimintaa, omien sijaisten liikkuvuutta sekä sijaisten saatavuutta kehitetään edelleen. Ratkaisuja varhaiskasvatuksen työvoimavajeeseen haetaan jatkuvasti myös oppisopimuskoulutuksilla, omien työntekijöiden monimuotokoulutuksia tukemalla, työssäoppimispaikkojen saatavuuden edistämällä sekä vieraskielisten työllistymisen edistämällä. Varhaiskasvatuksessa henkilöstön pätevöitymistä varhaiskasvatuksen opettajaksi, varhaiskasvatuksen sosionomiksi ja varhaiskasvatuksen erityisopettajaksi tuetaan taloudellisesti eri keinoin. Varhaiskasvatustalain (540/2018, 31§) toteutumiseksi on tarve tukea palkkaeduin päiväkodin johtajien ja varajohtajien kasvatustieteen maisterin opintoja, mikä lisää palkkaetu- ja sijaiskustannuksia. Lisäksi ruotsinkielisessä varhaiskasvatuksessa pilotoidaan varhaiskasvatuksen opettajien kansainvälistä rekrytointia.

Perusopetukseen on laadittu strategiakauden suunnitelma henkilöstön veto- ja pitovoiman edistämiseksi. Pätevöitymiskoulutusten tukemisen kokonaisuutta arvioidaan ja kehitetään vuoden 2023 aikana. Tarve erityisopettajaksi/erityisluokanopettajaksi pätevöitymistä tuella sekä laajamittaiseen kaksikieliseen opetukseen ja kielikylpyopetukseen pätevöitymistä tuella jatkuu myös vuonna 2024. Perusopetuksessa jatketaan yhteistyön tehostamista, harjoittelukäytäntöjen vahvistamista sekä viestintää yliopistojen kanssa. Lisäksi osallistutaan laajemmin rekrytointitapahtumiin sekä suunnataan markkinointia kattavammin myös pääkaupunkiseudun ulkopuolelle.

Toimintaympäristön muutostekijöiden keskeisimmät vaikutukset henkilöstön osaamisen kehittämiseen

Henkilöstön osaamisen kehittäminen perustuu osaamisen kehittämisen painopistealueisiin, jotka tukevat Kaskon neljän tärkeän strategiateeman toteutumista sekä Koulutus 2030 -strategian muodostamista. Painopisteet ovat perustyöhön fokuoiminen sekä henkilöstön veto- ja pitovoimaan liittyvä osaaminen.

Toimialan osaamisen kehittämisen toimenpiteet kohdistuvat vuonna 2024 muun muassa pedagogiikkaan, kaksikieliseen opetukseen, inklusiiviseen toimintakulttuuriin, lukemisen vahvistamiseen sekä joustaviin opetusjärjestelyihin liittyvään osaamisen kehittämiseen. Lisäksi toimialalla halutaan vahvistaa osaamista liittyen verkostomaiseen työskentelyyn ja moniammatilliseen yhteistyöhön. Varhaiskasvatuksessa vahvistetaan ei-kelpoisen henkilöstön pedagogista perusosaamista perehdytyksestä lähtien kehittämällä ja räätälöimällä pedagogista koulutustarjontaa eri osaamistarpeisiin.

Työyhteisöissä edistetään Kunta10 -henkilöstökyselystä nousseita kehittämistoimenpiteitä. Työyhteisöjen ja esihenkilöiden työhyvinvoinnin tueksi on toimialalla otettu käyttöön vuonna 2023 kohdennettu työyhteisötuen malli, jota kehitetään edelleen vuonna 2024 tukemaan työyhteisöjä ja esihenkilöitä. Suunniteltu muutos kaupungin työterveyspalveluissa tuottaa tarpeen vahvistaa työkykyjohtamisen tukea toimialan henkilöstöhallinnossa.

Osana johtamisen kehittämistä perusopetuksessa, varhaiskasvatuksessa ja toisella asteella jatketaan johtamisrakenteiden arviointia ja kehittämistä. Tavoitteena on tukea pedagogista- ja valmentavaa johtamista sekä talousjohtamista ja lisätä johtamistehtävien roolin vetovoimaisuutta. Vuoden 2023 aikana tunnistetun Johtaminen 2030 tavoitetilan teemojen edistämistä jatketaan vuonna 2024 toimialan johtamisen ja toimintakulttuurin kehittämiseksi.

Henkilöstön käyttö	Tilinpäätös 2019	Tilinpäätös 2020	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Tulosbudjetti 2023	Ennuste 2023	Talousarvio 2024	Talous-suunnitelma 2025	Talous-suunnitelma 2026
Henkilöstön määrä	13 905	14 696	14 654	14 507	14 769	14 759	14 725	15 004	15 087
Henkilötyövuodet (oma henkilöstö)*	11 095	12 724	13 182	13 978	13 310	14 208	14 164	14 429	14 513

TALOUSARVION VAIKUTUSTEN ARVIONTI

Talousarvioehdotuksen toimenpiteillä on merkittäviä vaikutuksia lapsiin ja nuoriin sekä aikuisiin. Toimenpiteillä parannetaan lasten, nuorten ja aikuisten oppijoiden hyvinvointia, osaamista ja yhdenvertaisia mahdollisuuksia kasvatukseen ja koulutukseen. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, sekä osallisuuskysymykset ovat osa toiminnan suunnittelua ja toteutusta, henkilöstön koulutusta, työmenetelmien kehittämistä sekä kasvatusympäristöjen järjestämistä.

Lapsivaikutukset

Talousarvion toimenpiteet ja asetetut toiminnan tavoitteet kohdistuvat pääasiassa lapsiin ja nuoriin. Talousarviossa on useita toimenpiteitä, joilla on merkittävää positiivista vaikutusta lasten ja nuorten tasapainoiseen kasvuun ja kehitykseen. Toimenpiteet perustuvat jokaisen lapsen yhdenvertaiseen oikeuteen saada laadukasta varhaiskasvatusta ja opetusta. Toimenpiteillä ehkäistään eriarvoistumista sujuvaa koulupolkua vahvistamalla ja koulupudokkuutta vähentämällä.

Varhaiskasvatuksen osallistumisastetta kasvatetaan entisestään. Varhaiskasvatukseen osallistumisella on todettu olevan myönteisiä vaikutuksia lapsen kehitykselle ja etenkin maahanmuuttajataustaisten lasten myöhemmälle koulumenestykselle. Yksityishoidon tuen kuntalisän kasvattaminen vaikuttaa lapsiperheiden yhdenvertaiseen mahdollisuuteen osallistua varhaiskasvatukseen. Toimenpide edistää lasten mahdollisuuksia jatkaa samassa päiväkodissa esiopetuksessa koulun alkuun saakka, mikä vähentää lasten opinpolun aikaisia siirtymiä.

Varhaiskasvatuksen työhyvinvointiin liittyvillä toimenpiteillä voi arvioida olevan myönteisiä vaikutuksia myös lapsiin. Tavoitellut vähentyvät sairauspoissaolot turvaavat lasten ja henkilöstön pysyviä vuorovaikutussuhteita lapsiryhmissä. Lisäksi varhaiskasvatuksessa tuottavuutta tavoitellaan henkilöstön ja lasten paremmalla samanaikaisella läsnäolojen kohdentumisella. Tavoitteeseen pyritään ohjaamalla henkilökuntaa pitämään lomiaan viikkoina, joina lapsimäärä on alempi kuten syysloma- ja talvilomaviikkoina ja ohjaamalla vanhempia ilmoittamaan ennalta tiedossa olevista poissaoloista. Tämä on tärkeää, jotta voidaan vähentää henkilöstön liikkuvuutta ja lisätä pysyvyyttä.

Sekä varhaiskasvatuksessa että perusopetuksessa keskeisimpiä toimenpiteitä on panostaminen tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettamiseen, jonka odotetaan vaikuttavan positiivisesti lasten hyvinvointiin, sosiaalisiin taitoihin, psyykkiseen turvallisuuteen, ryhmäyttämiseen ja kouluun kiinnittymisen vahvistamiseen. Peruskouluissa 1–2 luokkalaisten iltapäivätoiminnan ja 3–9 luokkalaisten harrastustoiminnan osallistumisastetta kasvatetaan, jonka voi arvioida vaikuttavan myönteisesti lasten oikeuteen mielekkääseen vapaa-aikaan ja harrastuksiin. Maksuhojennuksilla pyritään varmistamaan myös vähävaraisten perheiden lasten osallistuminen.

Perusopetuksessa tuottavuutta parannetaan lisäämällä oppilaiden lukumäärä suhteessa opettajiin keskimäärin yhdellä oppilaalla vuoden 2023 tasosta alkaen syksystä 2024. Henkilöstön määrä on keskeisimpiä perusopetuksen tuottavuuteen vaikuttavista tekijöistä. Toimenpidettä ei kohdenneta vuosiluokille 1–2, jolloin luodaan perusta koulunkäyntivalmiuksille, perustaidoille ja sosiaaliselle kiinnittymiselle. Toimenpiteeseen liittyy riskejä, joilla voi olla vaikutuksia opettajien mahdollisuuksiin kohdata oppilaita yksilöllisesti, oppilaiden yksilöllisen tuen toteutumiseen sekä työrauhaan. Riskien arvioidaan olevan vähäisempiä kouluilla, jotka saavat tarveperusteista rahoitusta.

Tavoite suomen kielen opetuksen tehostamisesta ja S2 oppilaiden määrän tasaantumisen arvioidaan vaikuttavan positiivisesti lapsen oikeuteen saada taitotasolleen vastaavaa kielenopetusta ja toimenpiteillä voi olla vaikutusta myös lasten jatko-opintomahdollisuuksiin.

Ammatillisen koulutuksen tuottavuustoimenpide eli tuntiopettajien opetustuntien vähentäminen vaikuttaa opetuksen ja ohjauksen määrään. Opiskelija saa vähemmän opetusta ja ohjausta. Stadin AO:ssa eri tavoin tukea tarvitsevia oppijoita on paljon ja oppivelvollisuuden laajeneminen on lisännyt lähiopetuksen ja tukipalvelujen tarvetta. Muunkielisten oppijoiden osuus on 43 % ja erityisen tuen suunnitelma on tehty noin 23 % opiskelijoista. Muutokset otetaan huomioon opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinnassa esimerkiksi ohjaamalla osaamisen hankkimiseen nykyistä enemmän

itsenäisesti ja työelämässä. Stadin AO:n, lukioiden ja työväenopiston yhteisen ristiinopiskelumallin kehittäminen osaltaan lisää monipuolista opintotarjontaa. Yhdenvertaisuus varmistetaan ottamalla jokaisen opiskelijan yksilölliset tarpeet huomioon.

Lukioiden tuottavuustoimenpiteenä opintotarjontaa optimoidaan hyödyntäen lukioiden yhteistä verkkotarjotinta ja lukioiden, Stadin AO:n sekä työväenopiston ristiinopiskelumallia. Toimenpide suurentaa ryhmäkokoja joissain valinnaisissa opinnoissa, mutta toisaalta sen voi arvioida vaikuttavan jopa positiivisesti opiskelijoiden monipuolisiin opintomahdollisuuksiin ja yksilöllisiin opinpolkuihin. Verkko-opintojen suorittamalla saa jatko-opinnoissa ja työelämässä tarpeellisia digitaitoja.

Sukupuolivaikutukset

Toimialan talousarvion toimenpiteitä ei ole suoraan kohdistettu oppijoiden sukupuoleen. Siten ne eivät suoraan vahvista tai heikennä sukupuolten yhdenvertaisuutta tai tasa-arvoa. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toiminta varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle pohjautuu voimassa oleviin opetussuunnitelmiin, joiden mukaan päiväkodeissa ja kouluissa edistetään sukupuolten tasa-arvoa, tuetaan oppilaan identiteetin rakentumista, toteutetaan sukupuolitietoista opetusta ja arvostetaan moninaisuutta.

Yhdenvertaisuusvaikutukset

Toimialan talousarvion toimenpiteissä ja tavoitteissa on huomioitu eri ikäiset oppijat varhaiskasvatuksesta ikäihmisiin. Strategisten tavoitteiden toteuttamisen toimenpiteet kohdistuvat erityisesti lapsiin ja nuoriin. Yhdenvertaisuuteen myönteisesti sekä segregatioon ehkäisevästi vaikuttavia toimenpiteitä arvioidaan olevan esimerkiksi tarveperusteisen rahoituksen uudistuksella. Henkilöstön osaamisen kehittämisen arvioidaan vahvistavan yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja osallisuutta toimialalla.

Hyvinvointi- ja terveystvaikutukset

Talousarvion toimenpiteet parantavat lasten, nuorten ja aikuisten oppijoiden hyvinvointia, osaamista ja yhdenvertaisia mahdollisuuksia kasvatukseen ja koulutukseen. Oppiminen itsessään tuottaa hyvinvointia ja vahvistaa osallisuutta. Talousarvioon sisältyy toimenpiteitä, sitova tavoite sekä kaupunkiyhteinen toiminnallinen tavoite, joilla on hyvinvointi- ja terveystvaikutuksia. Sitovana tavoitteena parannetaan mielen hyvinvoinnin varhaista tukea lasten ja nuorten arjessa mm. tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetusta lisäten. Lisäksi toiminnallisena tavoitteena on parantaa ikäihmisten mahdollisuuksia lähteä liikkeelle, liikkua ja harrastaa yhdessä.

Työkykyjohtamisen vahvistamisella on myönteisiä vaikutuksia henkilöstön hyvinvointiin ja terveyteen. Toimenpiteessä vähennetään henkilöstön sairauspoissaoloja tukemalla työkykyjohtamista ja lisäämällä arjen työhyvinvointia.

Yritys- ja työllisyysvaikutukset

Stadin ammatti- ja aikuisopiston ammatillinen koulutus tuottaa ammatillista osaamista joustavasti alueellisen elinkeinoelämän muuttuviin ja vaihteleviin tarpeisiin. Vieraskielisten työllistymistä edistetään mm. tarjoamalla Työväenopistossa suomen kielen kursseja.

Varhaiskasvatuspalveluiden tarjonnalla on positiivinen vaikutus nuorten aikuisten työllisyysasteeseen. Vaikutus näkyy erityisesti nuorten naisten mahdollisuuksissa osallistua työmarkkinoille.

Ympäristövaikutukset

Kasvatus ja koulutuspalveluiden ympäristökasvatuksella on merkittäviä vaikutuksia lasten, nuorten ja aikuisten kestävämmän ja ympäristövastuullisemman elämäntavan omaksumiseen ja ympäristötietouden lisäämiseen.

Koulujen ja päiväkotien ruokalistoilta on vähennetty punaista lihaa sisältäviä ruokia ja lisätty kala- ja kasvisruokien määrää. Palvelukeskus Helsingin kanssa on perustettu yhteinen "Vastuullisen ruokailan kehittämissyysryhmä", joka kehittää vastuullisia ruokaratkaisuja. Kotimainen kaurajuoma on lisätty vapaasti valittavaksi ruokajuomaksi päiväkotiruokailuun. Kouluissa ja päiväkodeissa syntyvän ruokahävikin vähentämiseksi tehdään toimialla yhteistyötä palveluntuottajien kanssa ja syntyvän ruokahävikin määrää seurataan.

Uusien päiväkoti- ja koulurakennusten suunnittelussa ja rakentamisessa otetaan aina huomioon ympäristökriteerit. Kaikissa tilahankkeissa käytetään mahdollisimman paljon kierrätettäviä ja kunnostettavia irtokalusteita, jotka valitaan ammattilaisten toimesta yhteistyössä käyttäjien kanssa. Tavoitteena on varmistaa laadukkaiden, pitkäikäisten kalusteiden monivuotinen käyttö, vähentää toimialan jätekustannuksia ja edistää kaupungin kestävä kehityksen tavoitteita. Kiertotalous on myös kustannustehokas ratkaisu, joka vähentää toimialan irtokalustamishankintoja.

TALOUSARVIOKOHTA KAUPUNGIN TUOTTAMAT PALVELUT

KAUPUNGIN TUOTTAMAT PALVELUT	TB 2023	ENNUSTE 2023	TAE 2024	MUUTOS	TAE 2024-TB	TSE 2025	TSE 2026
	1000€	1000€	1000€	1000€	%	1000€	1000€
Myyntitulot	9 231	9 031	9 206	-25	-0,3 %	9 206	9 206
Maksutulot	33 111	30 666	29 703	-3 408	-10,3 %	29 703	29 703
Tuet ja avustukset	2 460	2 460	2 460	0	0,0 %	2 460	2 460
Vuokratulot	978	911	832	-146	-14,9 %	832	832
Muut toimintatulot	140	410	427	287	205,0 %	427	427
Tulot yhteensä	45 920	43 478	42 628	-3 292	-7,2 %	42 628	42 628
Palkat	547 565	558 890	568 619	21 054	3,8 %	588 691	612 711
Henkilösivumenot	133 050	137 754	139 358	6 308	4,7 %	144 364	150 424
Palvelujen ostot	208 373	216 712	220 180	11 807	5,7 %	227 479	237 546
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	26 305	27 276	26 883	578	2,2 %	27 856	29 192
Avustukset	91	91	63	-28	-30,5 %	64	66
Vuokrat	314 658	313 317	339 795	25 137	8,0 %	365 715	394 789
Muut menot	2 166	1 306	1 824	-342	-15,8 %	1 958	2 358
Menot yhteensä	1 232 207	1 255 346	1 296 722	64 515	5,2 %	1 356 127	1 427 086
Toimintakate	-1 186 287	-1 211 868	-1 254 094	-67 807	5,7 %	-1 313 499	-1 384 458

TALOUSARVION TOIMINNAN TAVOITTEET VUODELLE 2024

Sitovat tavoitteet

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on kaksi (2) sitovaa toiminnan tavoitetta, joista ensimmäinen, ”Parannetaan mielen hyvinvoinnin varhaista tukea lasten ja nuorten arjessa” on samalla kaupunkiyhteinen hyvinvoinnin ja terveyden (hyte) edistämisen tavoite. Toinen sitova toiminnan tavoite on ”Kaikki oppilaitokset ovat hyviä”.

Sitova 1: ”Parannetaan mielen hyvinvoinnin varhaista tukea lasten ja nuorten arjessa” toteutumista mitataan kahdella mittarilla. **Varhaiskasvatusta** koskevalla mittarilla todennetaan, että vähintään 80 prosenttia kohderyhmään valituista varhaiskasvatuksesta osallistuu lasten tunne- ja vuorovaikutustaitoja vahvistavaan koulutukseen. **Perusopetusta** koskevalla mittarilla todennetaan, että vähintään 80 prosenttia kouluista käyttää vähintään yhtä sovittua tunne- ja vuorovaikutustaito-ohjelmaa. Ohjelmia käytetään vuosiluokkien 1–6 ja 7–9 kouluissa vähintään 2 vuosiluokalla ja vuosiluokkien 1–9 koulussa vähintään 4 vuosiluokalla (2–3 vuosiluokkaa luokkaa asteilta 1–6 sekä 1–2 vuosiluokkaa luokkaa-asteilta 7–9).

Sitova 2: kytkeytyy painopisteen ”Kaikki koulut/ oppilaitokset ovat hyviä” edistämiseen. Tavoitteen toteutumista mitataan yhdellä mittarilla, joka koskee lukio- ja ammatillista koulutusta sekä vapaata sivistystyötä. Suomenkielisen lukion- ja ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön sekä ruotsinkielisen lukiokoulutuksen ja vapaan sivistystyön tavoitteena on luoda rakenteet toisen asteen opiskelijoiden ristiinopiskelumahdollisuuksien lisäämiseksi.

Sitovat toiminnan tavoitteet	Tavoite-kategoria	Mittari	Mittarin lähtöarvo	Mittarin tavoitearvo	Strategian painopiste
Parannetaan mielen hyvinvoinnin varhaista tukea lasten ja nuorten arjessa	Kaupunki yhteinen	Varhaiskasvatus Vähintään 80 prosenttia kohderyhmään valituista varhaiskasvatuksesta osallistuu lasten tunne- ja vuorovaikutustaitoja vahvistavaan koulutukseen.	Lähtöarvoa ei ole. Tavoitteeseen saadaan kohderyhmä syksyllä 2023	Vähintään 80 % kohderyhmään kuuluvista yksiköistä	Maailman paras ja yhdenvertainen paikka oppia Helsinkiäisten hyvinvointi ja terveys paranee
		Perusopetus Koulujen %-osuus, joissa käytetään vähintään yhtä sovittua tunne- ja vuorovaikutustaito-ohjelmaa. Ohjelmia käytetään vuosiluokkien 1–6 ja 7–9 kouluissa vähintään 2 vuosiluokalla ja vuosiluokkien 1–9 kouluissa vähintään 4 vuosiluokalla (2–3 vuosiluokkaa on oltava luokka-asteilta 1–6 ja 1–2 vuosiluokkaa luokka-asteilta 7-9). Sovitut ohjelmat ovat: Mieli ry:n materiaalit (Hyvää mieltä yhdessä, Hyvän mielen koulu, Hyvän mielen taitomerkki), Friends, Yhteispeli, Askeleittain, KiVa. Lisäksi ohjelmien listaan voi tulla uusi, tieteellisesti tutkittu ohjelma.	Alustava arvio on tehty (yli puolet kouluista käyttävät sovittuja ohjelmia toimintasuunnitelmien kuvausten pohjalta). Tieto kerätään vuoden 2023 loppuun mennessä.	Vähintään 80 % kouluista.	
Tavoitteena on luoda rakenteet toiseen asteen opiskelijoiden ristiinopiskelumahdollisuuksien lisäämiseksi.	Toimialan oma	Lukio- ja ammatillinen koulutus sekä vapaa sivistystyö Tavoitteena on luoda rakenteet toiseen asteen opiskelijoiden ristiinopiskelumahdollisuuksien lisäämiseksi.	Ristiinopiskelun rakenteita (yhteistä opintoalustaa, viestintä- ja tiedotussuunnitelmaa) ei ole.	Vuoden 2024 aikana ristiinopiskelun rakenteita on luotu. Rakenteiden olemassaolo on todennettu niin, että ensimmäiset opiskelijat kaupungin lukioista ja Stadin ammatti- ja aikuisopistosta ovat yhteisen opintoalustan kautta ilmoittautuneet muun kuin oman koulutusmuotonsa opintoihin, suorittaneet opinnot, opinnot on arvioitu ja opintosuoritus on kirjattu osaksi suoritettavaa tutkintoa.	Yhdenvertainen ja kansainvälinen Helsinki

Kaupunkiyhteiset tavoitteet

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on neljä kaupunkiyhteistä toiminallista tavoitetta. Kaupunkiyhteisillä tavoitteilla toteutetaan kaupunkistrategiaa kokonaisuuksissa, jotka edellyttävät toimialojen ja kanslian yhteistä panostusta.

Kaupunkiuudistustavoitetta toteutetaan lasten ja nuorten alueellisissa yhteistyöverkostoissa, joissa tunnistetaan tutkimus- ja ilmiötietoon perustuen sekä vuorovaikutuksessa alueen lasten, nuorten, perheiden ja toimijoiden kanssa keskeiset toimialayhteiset toimenpiteet. Toimenpiteillä parannetaan lasten ja nuorten turvallisuuden tunnetta kaupunkiuudistusalueilla. Yhteisesti sovitut toimenpiteet kirjataan ja niiden toteutumista seurataan osana yhteistyöverkoston toimintaa.

Kaupunkiyhteistä vastuulliseen talouteen linkittyvää tavoitetta toteutetaan tuottavuutta parantamalla. Kasvatuksen ja koulutuksen suurimmat tuottavuuspotentiaalit liittyivät henkilöstö/asiakasmäärien suhteeseen sekä tilankäytön optimointiin.

Kaupunkiyhteistä ilmastotavoitetta toteutetaan Stadin AO:n kestävän tulevaisuuden opintojen määrän kasvattamisella.

Kaupunkiyhteisenä hyvinvoinnin ja terveyden tavoitteena on parantaa ikäihmisten mahdollisuuksia lähteä liikkeelle, liikkua ja harrastaa yhdessä. Työväenopistossa ja Arbiksessa tavoitellaan vieraskielisiä senioreita kursseille.

Muut toiminnan tavoitteet	Tavoite-kategoria	Mittari	Mittarin lähtöarvo	Mittarin tavoitearvo	Strategian painopiste
Lasten ja nuorten turvallisuuden tunnetta parannetaan kaupunkiuudistusalueilla kaupunkiympäristöä ja palveluita kehittämällä	Kaupunki-yhteinen	Lasten ja nuorten alueellisissa yhteistyöverkostoissa tunnistetaan tutkimus- ja ilmiötietoon perustuen sekä vuorovaikutuksessa alueen lasten, nuorten, perheiden ja toimijoiden kanssa keskeiset toimialayhteiset toimenpiteet lasten ja nuorten turvallisuuden tunnetta parantamiseksi kaupunkiuudistusalueilla. Yhteisesti sovitut toimenpiteet kirjataan ja niiden toteutumista seurataan osana yhteistyöverkoston toimintaa.	0	12 (3 per KU-alue)	Yhdenvertainen ja kansainvälinen Helsinki Helsingin kaupunginosien omaleimaisuutta ja turvallisuutta vaalitaan Toimiva ja kaunis kaupunki Helsingiläisten hyvinvointi ja terveys paranevat
Kaupungin toimintojen tuottavuutta parannetaan digitalisaation, tilatehokkuuden ja prosessitehokkuuden keinoin.	Kaupunki-yhteinen	Varhaiskasvatuksen kasvatus- ja koulutushenkilöstön määrää pyritään kohdentamaan aiempaa tasaisemmin päiväkotien, yksiköiden ja alueiden välillä ja siten nostaa lasten ja aikuisten suhdelukua puolella prosenttiyksiköllä.	84,8 % (vuoden 2022 keskiarvo)	85,3 %	Vastuullinen talous kestävän kasvun perustana
		Oppilaiden lukumäärä suhteessa opettajien määrään kasvatetaan vuoden 2023 tasosta syksystä 2024 keskimäärin 1 oppilaalla. Tuottavuustoimen ulkopuolelle rajataan vuosiluokat 1.–2.	Vuoden 2022 toteuma	Vuoden 2022 toteuma +1 oppilas	
Torjutaan ilmastomuutosta ja ympäristövaikutuksia muun muassa kiertotalouden, resurssitehokkuuden sekä ilmastokasvatuksen keinoin	Kaupunki-yhteinen	Stadin AO:n valinnaisten kestävän tulevaisuuden opintojen määrä kasvaa vuonna 2024 viisi prosenttia verrattuna vuoden 2023 tulokseen.	Vuoden 2023 toteuma	Vuoden 2023 toteuma + vähintään 5 %	Kunnianhimoista ilmastovastuuta ja luonnonsuojelua
Parannetaan ikäihmisten mahdollisuuksia lähteä liikkeelle, liikkua ja harrastaa yhdessä	Kaupunki-yhteinen	Vieraskielisten opiskelijoiden määrä senioreille suunnatuilla kursseilla kasvaa	Vuoden 2023 toteuma	Suurempi kuin vuoden 2023 toteuma	Helsingiläisten hyvinvointi ja terveys paranevat

Vaikuttavuustavoitteet

Vaikuttavuustavoitteiden mittarit	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Ennuste 2023	Talousarvio 2024	Taloussuunnitelma 2025	Taloussuunnitelma 2026
Suomen- ja ruotsinkielinen varhaiskasvatus						
Varhaiskasvatuksen osallistumisaste kaikki palvelut yhteensä (suomen- ja ruotsinkieliset varhaiskasvatuspalvelut ja yksityisen hoidon tuki) -						
1-6-vuotiaiden osallistumisaste yhteensä (%)	82,2	83,0	84,8	86,2	87,2	88,2
Kaupungin varhaiskasvatuspalvelut (kaupungin päiväkodit, ostosopimuspäiväkodit ja perhepäivähoito) (%)	73,6	74,7	75,6	76,6	77,2	77,9
Tuettu palvelutuotanto yksityishoidontuki (%)	8,6	8,8	9,2	9,6	10,0	10,3
Suomen ja ruotsinkielinen perusopetus						
Perusopetuksen oman oppilaaksiottoalueen koulun valinneet 1. luokan oppilaat (%)	88,5	90	88,5	88,5	88,5	88,5
9.-luokan päättäneiden arvosanojen keskiarvo (asteikko 4-10)	8,0		8,0	8,0	8,0	8,0
Suomen- ja ruotsinkielinen lukiokoulutus						
Ylioppilaskirjoitusten tulokset (ero valtak. keskiarvoon) (%)	2,3		2,3	2,3	2,3	2,3
Läpäisyaste (%)	83,4	85	84	85	86	86
Sijoittuminen valmistumisen jälkeen. Työllistyneiden ja jatko-opintoihin siirtyneiden osuus kaikista valmistuneista vuosi valmistumisen jälkeen. (%)	86,8	89	87	88	88	89
Ammatillinen koulutus						
Alle 30-vuotiaiden alkavat oppisopimukset (opiskelijaa)	563		592	609	628	647
Opiskelijoiden näkemys opintojensa vaikuttavuudesta (asteikko 1-5).	4,0	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1
Sijoittuminen valmistumisen jälkeen. Työllistyneiden ja jatko-opintoihin siirtyneiden osuus kaikista valmistuneista vuosi valmistumisen jälkeen. (%)	73,5	83	82	83	83	83
Koko toimiala:						
Perusasteen jälkeisen tutkinnon suorittaneiden osuus 20-24-vuotiaista helsinkiläisistä. Osuus lasketaan vain Suomessa syntyneistä, koska maahanmuuttavien tutkintotiedoissa on puutteita. (%)	86,6	89	87	88	88	89

KESKEISET TALOUSARVIOVUODEN MUUTOKSET PALVELUKOKONAISSUUKSITTAIN

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palvelukokonaisuus

VARHAISKASVATUKSEN JA ESIOPETUKSEN PALVELUKOKONAISSUUS	TB 2023	ENNUSTE 2023	TAE 2024	MUUTOS 2024-TB 2023	TAE	TSE 2025	TSE 2026
	1000€	1000€	1000€	1000€	%	1000€	1000€
Tulot yhteensä	28 000	25 000	25 000	-3 000	-10,7 %	25 000	25 000
Menot yhteensä	398 730	409 733	410 815	12 085	3,0 %	429 144	453 867
Toimintakate	-370 730	-384 733	-385 815	-15 085	4,1 %	-404 144	-428 867

Suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa (päiväkodeissa, perhepäivähoidossa sekä kerhoissa), kotihoidon tuen sekä yksityishoidon tuen piirissä on vuonna 2024 arvioitu olevan 34 000 asiakasta, mikä on noin 850 lasta vähemmän kuin talousarviossa vuonna 2023. Kaupungin omissa päiväkodeissa asiakasmäärän ennustetaan kasvavan 200 lapsella. Samoin yksityisen varhaiskasvatuksen asiakasmäärän arvioidaan kasvavan 200 lapsella. Kotihoidontuen käytön ennustetaan laskevan 670 lapsella.

Varhaiskasvatuksen asiakasmääräennusteisiin vaikuttaa syntyvyyden lasku. Lisäksi varhaiskasvatuspalveluihin vaikuttaa työllisyys ja perheiden valinnat eri varhaiskasvatusmuotojen välillä. Helsingin strategian mukaisesti tavoitteena on nostaa varhaiskasvatuksen osallistumisastetta ja edistää lähipäiväkotiperiaatetta. Viime vuosina varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä on kasvanut väestökehitystä enemmän. Erityisesti alle 3-vuotiaiden varhaiskasvatukseen osallistuminen on kasvanut, mikä on kasvattanut henkilöstötarvetta ja -kustannuksia, koska alle 3-vuotiaille on korkeampi henkilöstömitoitus kuin yli 3-vuotiaille.

Kunnallisessa varhaiskasvatuksessa on tällä hetkellä vieraskielisiä lapsia noin 6 800 eli noin 25 % kaikista lapsista. Vieraskielisten lasten määrä kasvaa edelleen. Erityistä tukea tarvitsevien lasten suhteellisen osuuden (tällä hetkellä 12 %) arvioidaan pysyvän ennallaan, mutta tukea tarvitsevien arvioidaan kasvavan asiakasmäärän kasvusta johtuen. Kunnallisessa suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa tämä tarkoittaa noin 3600 lasta.

Varhaiskasvatuksen työvoimatilanne on kriittinen ja heikentynyt entisestään. Työvoimatilanteen heikentyminen näkyy työvoimavajeessa, rekrytoinneissa sekä sijaisten saatavuudessa. Pedagogisen osaamisen taso heikentyy ei-kelpoisten työntekijöiden määrän kasvaessa. Lainsäädännön mukaisen henkilöstörakennemuutoksen toteuttamista jatketaan lisäämällä varhaiskasvatuksen opettajia ja -sosiologeja vuosittain lähemmäs vuoden 2030 tavoitetasoa.

Leikkipuistoissa toteutettava koululaisten iltapäivätoiminta muuttui perusopetuslain mukaiseksi iltapäivätoiminnaksi vuonna 2023. Leikkipuistojen henkilöstöresursseja suunnataan perusopetuslain mukaiseen iltapäivätoimintaan.

Helsinki on mukana kaksivuotisen esiopetuksen valtakunnallisessa kokeilussa vuosina 2021—2024. Vuoden 2024 aikana kokeiluun osallistuu yhteensä noin 900 vuonna 2017 syntynyttä lasta 44 suomenkielisessä kokeiluun valitussa päiväkodissa.

Perhevapaaudistuksen seurauksena kotihoidon tuen käyttö ja kustannukset voivat kasvaa ennakoitua korkeammiksi.

Perusopetuksen palvelukokonaisuus

PERUSOPETUKSEN PALVELUKOKONAISUUS	TB 2023	ENNUSTE 2023	TAE 2024	MUUTOS 2024-TB 2023	TAE	TSE 2025	TSE 2026
	1000€	1000€	1000€	1000€	%	1000€	1000€
Tulot yhteensä	8 210	8 810	8 810	600	7,3 %	8 810	8 810
Menot yhteensä	417 979	428 892	445 599	27 620	6,6 %	459 112	473 990
Toimintakate	-409 769	-420 082	-436 789	-27 020	6,6 %	-450 302	-465 180

Suomenkielistä perusopetusta on varauduttu järjestämään noin 44 000 oppilaalle. Perusopetuksen oppilasmäärä on lisääntynyt merkittävästi vuosittain ja sen ennustetaan kasvavan noin 1000 oppilaalla verrattuna vuoden 2023 talousarvioon. Suomenkielisen perusopetuksen oppilaista on vieraskielisiä 25 %, eli noin 10 700 oppilasta. Vieraskielisten oppilaiden määrän ennustetaan jatkavan kasvua. Valmistavan opetuksen oppilasmäärän arvioidaan kasvavan 850 oppilaaseen. Tällä hetkellä valmistavassa opetuksessa on noin 800 oppilasta, joista ukrainalaisia on noin 200.

Erityisoppilaiden osuus on noin 14,5 % koko oppilasmäärästä. Tämä on yhteensä noin 6 250 oppilasta, joista arvioidaan erityisluokilla olevan noin 3 000 (48 %) oppilasta ja integraatio-oppilaita noin 3 300 (52 %). Erityisoppilaiden määrässä on viime vuosina ollut merkittävää kasvua vaikeasti kehitysvammaisten ja autististen oppilaiden määrässä. Näille ryhmille tarkoitettuja erityisluokkia on perustettu lisää vuosittain.

Perusopetuslain mukaisen koululaisten iltapäivätoiminnan oppilasmäärään ennustetaan pysyvän lähes samana verrattuna vuoden 2023 talousarvioon, jolloin toiminnassa on yhteensä noin 9 650 oppilasta. Näistä suomenkielisessä toiminnassa ennustetaan olevan noin 8 650 ja ruotsinkielisessä toiminnassa noin 1 000.

Oppivelvollisuuden laajentumisen myötä perusopetuksessa on tehostettu ja lisätty oppilaanohjausta. Oppilaalla on oikeus saada tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta vuosiluokilla 8 ja 9. Tehostetun ohjauksen painopisteenä on kehittää oppilaan jatko-opintovalmiuksia sekä ohjata oppilas hänelle sopiviin jatko-opintoihin. Tehostetun ohjauksen tarpeessa on noin 1300 oppilasta. Oppilaalle tarjotaan ohjausta vielä perusopetuksen jälkeen elokuussa, jos oppilaalla ei ole koulutuspaikkaa.

Palvelukokonaisuuden ja sotepe-toimialan järjestämän oppilashuollon piirissä arvioidaan olevan noin 57 000 esi- ja perusopetuksen oppilasta vuonna 2024. Erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden määrän kasvu näkyy myös oppilashuollon palvelutarpeen kasvuna.

Lukio- ja ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön palvelukokonaisuus

LUKIO- JA AMMATILLISEN KOULUTUKSEN JA VAPAAN SIVISTYSTYÖN	TB 2023 1000€	ENNUSTE 2023 1000€	TAE 2024 1000€	MUUTOS 2024-TB 2023 1000€	TAE %	TSE 2025 1000€	TSE 2026 1000€
Tulot yhteensä	4 950	3 808	3 808	-1 142	-23,1 %	3 808	3 808
Menot yhteensä	225 626	230 191	224 524	-1 102	-0,5 %	232 022	241 380
Toimintakate	-220 676	-226 383	-220 716	-40	0,0 %	-228 214	-237 572

TAE 2024	(1 000 eur)	(1 000 eur)
Suomenkielinen lukiokoulutus	219	83 509
Ammatillinen koulutus	1 650	126 070
Toisen asteen oppilashuolto	-	122
Suomenkielinen vapaa sivistystyö	1 939	14 136
Palvelukokonaisuuden yhteiset rahat	-	687
Yhteensä	3 808	224 524

Toisen asteen opiskelijoiden määrän arvioidaan kasvavan koko 2020-luvun. Helsingissä lukiopaikka tarjotaan 60 prosentille peruskoulun päättävästä ikäluokasta. Suomenkielisten lukiolaisten määrän arvioidaan kasvavan noin 130 opiskelijalla vuoden 2023 talousarvioon verrattuna. Helsingin kaupungin ylläpitämissä suomenkielisissä lukioissa arvioidaan olevan noin 9 090 opiskelijaa, joista vieraskielisiä on 17,5 %.

Ammatillista koulutusta järjestetään järjestämisluvan mukaisesti. Stadin ammatti- ja aikuisopistolla on järjestämislupa 8 947 opiskelijavuoteen. Opiskelijavirtauma on hieman yli 20 000 opiskelijaa vuodessa. Muun kielisten opiskelijoiden määrä on 43 % kokonaisopiskelijamäärästä. Erityistä tukea saa noin 23 % tutkinto- ja TUVA-opiskelijoista.

Ammatillisen koulutuksen tarve kasvaa Helsingissä perustuen väestömäärän, erityisesti vieraskielisen väestömäärän kasvuun sekä ammattityöntekijöiden työvoimapoistumaan. Vuodeksi 2023 ammatti- ja aikuisopisto sai 816 opiskelijavuoden harkinnanvaraisen lisäyksen järjestämislupaansa. Järjestämisluvan harkinnan varainen lisäys Stadin ammatti- ja aikuisopistolle on ollut useita vuosia suuruudeltaan vastaava, minkä pohjalta odotamme vastaavaa lisäystä vuodelle 2024.

Vapaan sivistystyön opetustunteja tarjotaan 107 000 tuntia. Työväenopiston rooli kotoutumisen tukemisessa vahvistuu. Vieraskielisten opiskelijoiden osuus on noin 17 %. Suurin aineala on suomi toisena kielenä ja erityisenä kohderyhmänä ovat vieraskieliset kotivanhemmat.

Palvelukokonaisuuden ja sotepe-toimialan järjestämän opiskelijahuollon piirissä arvioidaan olevan noin 31 000 opiskelijaa vuonna 2024. Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden määrän kasvu näkyy myös opiskelijahuollon palvelutarpeen kasvuna.

Yhteistyötä vapaan sivistystyön, lukiokoulutuksen sekä ammatillisen koulutuksen kesken kehitetään yhteistä kurssitarjontaa luomalla ja helpottamalla ristiinopiskelua yhdessä ruotsinkielisen palvelukokonaisuuden kanssa.

Ruotsinkielinen palvelukokonaisuus

RUOTSINKIELINEN PALVELUKOKONAISUUS	TB 2023	ENNUSTE 2023	TAE 2024	MUUTOS 2024-TB 2023	TAE	TSE 2025	TSE 2026
	1000€	1000€	1000€	1000€	%	1000€	1000€
Tulot yhteensä	4 060	4 910	4 060	0	0,0 %	4 060	4 060
Menot yhteensä	90 567	93 520	94 576	4 009	4,4 %	96 824	99 615
Toimintakate	-86 507	-88 610	-90 516	-4 009	4,6 %	-92 764	-95 555

Ruotsinkieliset palvelut TAE 2024	Tulot (1 000 eur)	Menot (1 000 eur)
Ruotsinkielinen varhaiskasvatus	2 650	35 024
Ruotsinkielinen perusopetus	900	42 076
Ruotsinkielinen lukiokoulutus	10	12 076
Ruotsinkielinen vapaa sivistystyö	500	3 282
Palvelukokonaisuuden yhteiset rahat		120
Ruotsinkieliset asiantuntija- ja toimistopalv.		1 998
Yhteensä	4 060	94 576

Ruotsinkielistä varhaiskasvatusta on varauduttu järjestämään kokonaisuudessaan 2 300 asiakkaalle, mikä on 20 lasta vähemmän kuin talousarviossa vuonna 2023. Kaupungin omissa päiväkodeissa asiakasmäärän ennustetaan lisääntyvän noin 40 lapsella.

Ruotsinkielisen varhaiskasvatushenkilöstön saatavuudessa on suuria ongelmia. Lainsäädännön mukaisen henkilöstörakennemuutoksen toteuttamista jatketaan lisäämällä varhaiskasvatuksen opettaja ja -sosionomivakanssien määrää lähemmäs vuoden 2030 tavoitetasoa.

Ruotsinkielinen varhaiskasvatus on mukana valtakunnallisessa kaksivuotisen esiopetuksen kokeilussa. Vuonna 2023 kokeiluun osallistuu vuosina 2016 ja 2017 syntyneitä lapsia kahdessa ruotsinkielisessä päiväkodissa. Kokeilussa mukana olevilla lapsilla on oikeus oppilashuollon palveluihin ja kolmiportaisen tuen malli koskee myös kokeiluun osallistuvia lapsia.

Ruotsinkielistä perusopetusta on varauduttu järjestämään noin 4 190 oppilaalle, joista vieraskielisiä 3,5 %. Oppilasmäärän ennustetaan kasvavan noin 35 oppilaalla. Erityisoppilaiden suhteellisen osuuden arvioidaan säilyvän nykyisellä tasolla noin 8 %:ssa. Valmistavan opetuksen ja S2-opetuksen tarve on lisääntynyt viime vuosina.

Helsingin kaupungin ylläpitämissä ruotsinkielisissä lukioissa arvioidaan olevan noin 1 360 opiskelijaa, joista vieraskielisiä 1 %. Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden määrän kasvu näkyy opiskelijahuollon palvelutarpeen kasvuna.

Vapaan sivistystyön opetusta tarjotaan 21 500 tuntia. Tämän lisäksi tarjotaan aikuisten perusopetusta syksystä 2024. Opetussuunnitelmaa kehitetään vastaamaan kuntalaisten muuttuvia sivistystarpeita. Tavoitteena on saavuttaa entistä laajemmin uusia asiakasryhmiä vapaan sivistystyön piiriin. Yhtenä tavoitettavana kohderyhmänä vuonna 2024 on vieraskieliset ikäihmiset, mikä on osa kaupungin HYTE-tavoitteista.

Yhteistyötä vapaan sivistystyön ja lukiokoulutuksen kesken kehitetään yhteistä kurssitarjontaa luomalla ja helpottamalla ristiinopiskelua yhdessä LAV-palvelukokonaisuuden kanssa.

Toimialan hallinto

TOIMIALAN HALLINTO	TB 2023	ENNUSTE 2023	TAE 2024	MUUTOS TAE 2024-TB 2023		TSE 2025	TSE 2026
	1000€	1000€	1000€	1000€	%	1000€	1000€
Tulot yhteensä	700	950	950	250	35,7 %	950	950
Menot yhteensä	99 305	93 010	121 208	21 903	22,1 %	139 025	158 234
Toimintakate	-98 605	-92 060	-120 258	-21 653	22,0 %	-138 075	-157 284

Hallinnon henkilöstöstä n. 180 henkilöä työskentelee kouluilla ja oppilaitoksissa koulu-, lukio-, ja opistosihteerinä, opistoisäntinä sekä kalustonhoitajina. Hallinnon määrärahat sisältävät toimialan koko henkilöstöä koskevia menoeriä, kuten työterveys- ja palkkahallinto. Nämä toiminnot muodostavat yli 60 % hallinnon kustannuksista.

Hallinnon menot	TAE 2024
	1 000 €
Toimialan hallinnon kustannukset	46 059
Päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten tukipalvelut	75 149
Koulujen ja oppilaitosten sihteeripalvelut	5 699
Teknisen työn tilojen laitteiden huolto ja ylläpito	1 216
Toimialan kehittämispalvelut	3 987
Kiinteistöjen ja kaluston kunnossapito	3 807
Vapaan sivistystyön vahtimestaripalvelut	989
Tietohallinnon järjestelmä- ja kehittämispalvelut, kasko	12 980
DigiHelsingin sisäinen veloitus	19 712
Viestintä- ja markkinointimenot	3 342
Toimialan palveluissa tapahtuvat muutokset	6 065
Toimialan varautuminen ylläpitovuokrien tasokorotukseen	15 450
Yhteensä	121 208

TOIMINTAYMPÄRISTÖN RISKIT JA EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Strategiset riskit

Henkilöstön saatavuuden haasteet heijastuvat henkilöstön hyvinvointiin: Kokemus työn kuormittavuudesta lisääntyy, palvelutuotannon yksiköissä aiheutuu ennakoimattomia muutoksia sekä työn suunnittelu, arviointi ja kehittäminen hankaloituvat. Seurauksena toiminnan laatu heikkenee ja alan veto- ja pitovoima laskee. Erityisesti pulaa henkilöstöstä on varhaiskasvatuksen sekä oppilashuollon palveluissa.

Lasten ja nuorten hyvinvointi ja hyvinvoinnin tuen saavutettavuus ovat merkittävä riski toimialan tavoitteille. Etenkin nuorten mielenterveyden ongelmien kasvu ja opiskelijoiden työkyvyn heikkeneminen ovat riskitekijöitä toisella asteella.

Henkilöstön hyvinvoinnin lisäksi henkilöstön osaamisesta huolehtiminen ja kehittäminen ovat toimialan pitkän aikavälin keskeinen menestystekijä. Edelleen kelpoisen henkilöstön tarvittavan määrän takaaminen erityisesti varhaiskasvatuksessa on toimialan merkittävimpiä haasteita.

Alueellisen segregaaation kasvu tuottaa haasteen palvelutoiminnan yhdenvertaiselle kehitykselle. Alueiden sekä koulujen leimautumisesta voi syntyä mainehaittoja ja vetovoimaisuuden laskua.

Taloudelliset riskit

Toimialan tilojen vuokrien kokonaiskustannukset suhteutettuna toimialan perustehtävien rahoitukseen ovat suuret ja vuokria joudutaan rahoittamaan enenevässä määrin palvelujen järjestämiseen varatuista varoista.

Yleinen hintatason nousu muodostaa riskin toimialan ostopalvelujen kulujen kasvulle. Kansalliset palkkaratkaisut korottavat toimialan henkilöstökuluja. Henkilöstökustannukset muodostavat valtaosan toimialan kokonaiskuluista. Lisäksi henkilöstön työhyvinvoinnin ja työkyvyn heikkeneminen lisäävät henkilöstökulujen kasvun riskiä.

Operatiiviset riskit

Varhaiskasvatuspalveluiden turvaaminen sekä yksiköiden toiminta-ajan rajaaminen ovat operatiivinen riski henkilöstöpulan jatkuessa. Palvelutoiminnan takaamisen lisäksi kasvatustyön toiminnallisten ja laadullisten tavoitteiden saavuttaminen vaikeutuu riittävien resurssien puuttuessa.

Tietojärjestelmien toimivuus sekä tiedon luotettavuus ovat merkittäviä riskitekijöitä sekä toimialan johtamiselle ja kehittämiselle että palvelutuotannolle. Opiskelija- asiakas- ja henkilöstötietojärjestelmien tiedon oikeellisuus ja käytettävyyden heikkeneminen ovat riski niin toimialan palvelutuotannolle kuin tukipalveluille. Kaupungin ja toimialan maine työnantajana heikkenee mahdollisesti toimimattomien ja virheellistä tietoa sisältävien HR- tietojärjestelmien takia.

PALVELUKUSTANNUSTEN, SUORITEMÄÄRIEN JA TILANKÄYTÖN TEHOKKUUDEN KEHITYS

Tuottavuus

Talousarvioehdotuksen tuottavuustoimenpiteet on jaettu kolmeksi kokonaisuudeksi:

1. Vastuuperiaatteen sisältämän laskennallisen 0,5 % tuottavuustavoitteen toteuttaminen,
2. Vastuuperiaatteen salliman kokonaismenokasvun toteuttaminen sekä
3. Tuottavuustoimenpiteet, joiden tuottavuuskasvu realisoituu kaupunkitasolla, vaikka ei näykhään suoraan toimialan kustannuksissa.

Tuottavuustoimenpiteiden valmistelussa on arvioitu vaikutuksia suhteessa kaupunkistrategiaan sekä lapsi- ja muiden vaikutusten arviointiin. Toimialalla on myös hyödynnetty ulkopuolisen asiantuntijan arviointia toimialan tuottavuuteen vaikuttavista asioista. Suurimmat tuottavuuspotentiaalit liittyivät henkilöstö/asiakasmäärien suhteeseen sekä tilankäytön optimointiin. Toimialan menoista runsaat puolet kohdentuu henkilöstömenoihin ja vajaa 30 % tiloihin. Tilankäytön tehostamisen vaikutukset näkyvät viiveellä ja vaativat erillispäätöksiä, joten niitä ei arvioida erikseen. Toimenpide-ehdotuksista on tehty lapsivaikutusten arviointi.

1. Vastuuperiaatteeseen sisältyvän 0,5 prosenttiyksikön tuottavuustavoitteen toteuttaminen

Kaupunkistrategian vastuuperiaatteen mukaisesti käyttötalousmenot saavat kasvaa enintään väestön kasvun ja hintatason nousun verran vähennettynä kaupungin itselleen asettamalla vuosittaisella 0,5-prosenttiyksikön tuottavuustavoitteella. Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla tämä tarkoittaa noin 7 miljoonan euron tuottavuustavoitetta. Kaupunkistrategian 0,5-prosenttiyksikön tuottavuustavoite on talousarvioehdotusvaiheessa jaettu laskennallisesti palvelukokonaisuuksiin ja hallintoon vuoden 2023 budjettien suhteessa. Jakoa tarkistetaan tulosbudjetissa valtuuston hyväksytyä talousarvio 2024.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen suurimmat tuottavuuspotentiaalit liittyvät henkilöstön tasaisempaan kohdentamiseen suhteessa lapsimäärään päiväkotien, yksiköiden ja alueiden välillä, sairauspoissaolojen vähentämiseen, työhyvinvoinnin lisäämiseen sekä lomasuunnittelun kehittämiseen.

- Sairauspoissaoloja pyritään vähentämään noin 5 400 päivällä (n. 1pv/hlö) vuoden 2024 aikana, mikä tuottaisi noin 1,1 miljoonan euron menosäästön. Tavoitteeseen pyritään työhyvinvointi parantamalla. Tavoitellut vähentyneet sairauspoissaolot turvaavat lasten ja henkilöstön pysyviä vuorovaikutussuhteita lapsiryhmissä.
- Henkilöstön ja lasten samanaikaista läsnäoloa pyritään kohdentamaan aiempaa tasaisemmin päiväkotien, yksiköiden ja alueiden välillä. Tavoitteeseen pyritään ohjaamalla henkilökuntaa pitämään lomiaan viikkoina, joina lapsimäärä on alempi kuten syysloma- ja talvilomaviikkoina ja ohjaamalla vanhempia ilmoittamaan ennalta tiedossa olevista poissaoloista. Tavoitteena on nostaa lasten ja aikuisten suhdelukua puolella prosenttiyksiköllä. Tällä tavoitellaan tuottavuuden parantumista noin 1,3 miljoonan euron menokasvun vähenemistä.

Perusopetus

Perusopetuksen suurimmat tuottavuuspotentiaalit liittyvät henkilöstön käyttöön suhteessa oppilaisiin ja tilatehokkuuden parantamiseen.

- Perusopetuksessa tuottavuutta parannetaan lisäämällä oppilaiden lukumäärä suhteessa opettajiin keskimäärin yhdellä oppilaalla vuoden 2023 tasosta. Toimenpide käynnistetään alkaen syksystä 2024. Toimenpidettä ei kohdenneta vuosiluokille 1.–2., jolla turvataan koulunsa aloittavien oppilaiden koulunkäyntivalmiuksia, perustaitojen oppimista sekä sosiaalista kiinnittymistä. Kaupunki kohdentaa tarveperusteista rahoitusta (TP-raha) peruskouluille, joissa lisärahoitukselle on eniten tarvetta. TP-raha tasauttaa tuottavuustoimenpiteen vaikutuksia näihin kouluihin.

- Suomen kielen opetuksen tehostamisella tavoitellaan sitä, ettei S2-oppilaiden määrä kasva nykyisestään, vaan oppilaita pystytään ohjaamaan tavoitteellisemmin jo aikaisemmin S1-opetukseen. Tällä tavoitellaan 0,6 miljoonan euron tuottavuutta.

Toisen asteen koulutus ja vapaa sivistystyö

Toisen asteen suurimmat tuottavuuspotentiaalit liittyvät henkilöstön käyttöön suhteessa oppilaisiin ja tilatehokkuuden parantamiseen.

- Ammatillisessa koulutuksessa vähennetään taito- ja tietopajojen lähiopetusta ja -ohjausta noin 10 henkilöstötyövuodella, millä tavoitellaan 0,7 miljoonan euron säästöä.
- Lukiokoulutuksessa lisätään valinnaisuuden toteuttamista verkkokursseilla ja lisäämällä ristiinopiskelua eri oppilaitosten välillä (lukiot, ammatillinen ja työväenopistot) yhteisen opintotarjottimen avulla. Tämän arvioidaan vähentävän menoja runsaalla 0,4 miljoonalla eurolla.
- Vapaassa sivistystyössä vähennetään erillisten luennoitsijoiden käyttöä tavoitteena luennoitsijapalkkoiden väheneminen noin 0,1 miljoonalla eurolla. Opetus järjestetään omalla henkilökunnalla.

Hallinto

- Hallinnossa pyritään parantamaan tuottavuutta 0,7 miljoonalla eurolla mm. tehostamalla irtokalusteiden kierrätystä ja nostamalla automaattisesti käsiteltävien ostolaskujen osuutta.

2. Vastuuperiaatteen salliman kokonaismenokasvun toteuttaminen

Kuten edellä on todettu, talousarvion laatimisohteet sallivat toimialoille kaupunkistrategian vastuuperiaatteeseen pohjautuen enintään 4 % menokasvun. Jos arvioitu menokasvu ylittää tämän, on menokasvua vähennettävä.

Toimialan henkilöstömenot kasvavat valtakunnallisista palkkaratkaisuista ja kaupungin palkkakehitysohjelmasta sekä asiakasmäärän kasvusta ja rakennemuutoksesta johtuen arviolta 7 % ja vuokrat Kaupunkiympäristön toimialan arvion mukaan noin 8,6 %. Näissä menolajeissa vastuuperiaatteen sallima kasvu ylittää vastuuperiaatteen runsaalla 30 miljoonalla eurolla, joista laskennallinen 0,5 %-yksikön tuottavuustavoite kattaa noin 7 miljoonaa euroa.

Menojen sopeuttaminen kaupunkistrategian vastuuperiaatteen edellyttämään enimmäismenokasvuun on tarkoitus toteuttaa laajentamalla samoja toimenpiteitä, joilla vastuuperiaatteen edellyttämä laskennallinen 0,5 %-yksikön tuottavuustavoite on esitetty toteutettavaksi.

Tarvittavat toimenpiteet esitetään tulosbudjetissa kaupunginvaltuuston päätettyä talousarviossa toimialan lopullisista määrärahoista vuodelle 2024.

3. Kaupunkitason tuottavuuden kasvua edistävät toimenpiteet

- Toimialan hallinto muutti kesäkuussa 2023 Työpajankadulle samoihin tiloihin kaupunkiympäristön toimialan henkilöstön kanssa. Tämä tehosti merkittävästi kaupungin hallinnon tilankäyttöä. Toimialan hallinnolle ei synny kustannussäästöjä, koska uuden tilan neliövuokrat ovat vanhan tilan neliövuokria korkeammat. Muutto vapautti toimialan hallinnon tilat lukiokoulutuksen sekä aikuisten perusopetuksen käyttöön, josta syntyy kustannussäästö 0,4 miljoonaa euroa vuodessa.
- Työväenopistojen tilojen käyttöä toimialan henkilöstön koulutustilaisuuksissa lisätään. Kustannussäästöä on vaikeaa tarkasti määritellä tässä vaiheessa.
- Lukio- ja ammatillisen koulutuksen sekä vapaa sivistystyön ristiinopiskelun rakenne lisää tuottavuutta parantamalla opiskelijoiden vaihtoehtoja ja mahdollistamalla laajemmin opintotarjottimen.

Palvelukustannukset ja suoritemäärät

Toimialan yksikkökustannukset lasketaan bruttokustannuksina. Kustannukset kohdistetaan aiheuttamisperiaatteiden mukaisesti palvelukokonaisuuksittain ja palveluittain. Hallinnon kustannukset kohdennetaan suoraan aiheuttamisperiaatteen mukaisesti, kun se on mahdollista ja muuten menojen suhteessa.

Yksikkökustannukset kasvavat vuonna 2024 kaikissa palveluissa. Kasvuun vaikuttavat mm. palkankorotukset, vuokratason nousu ja hintatason nousu.

Palvelukustannukset	Tilinpäätös 2019	Tilinpäätös 2020	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Tulosbudjetti 2023	Ennuste 2023	Talousarvio 2024
Suomenkielinen varhaiskasvatus							
Palvelun kokonaiskustannus	359 097 572	366 687 162	387 275 986	412 157 437	428 959 400	431 170 000	442 053 900
Suorite (asiakas)	29 514	28 837	28 898	27 212	28 602	28 035	28 215
josta omissa päiväkodeissa	24 169	24 612	24 526	24 735	25 119	25 000	25 200
joista alle 3 v	4 715	4 859	5 080	5 731	6 385	6 385	6 909
joista 3 v. ja yli	19 454	19 753	19 446	19 004	18 734	18 734	18 291
josta perhepäivähoidossa	668	563	517	464	423	420	380
josta maksusitoumusasiakkaat	653	565	491	452	410	65	65
josta kerhoissa	743	553	406	361	350	250	270
josta perusopetuslain mukaisessa iltapäivätoiminnassa	3 281	2 544	2 958	1 200	2 300	2 300	2 300
Yksikkökustannus (eur/asiakas)	12 167	12 716	13 401	15 146	14 998	15 380	15 667
Muutos-%	0,5 %	4,5 %	5,4 %	13,0 %	-1,0 %	2,5 %	4,5 %
Ruotsinkielinen varhaiskasvatus							
Palvelun kokonaiskustannus	32 110 707	32 254 518	33 718 813	35 608 682	35 949 500	38 126 500	38 227 300
Suorite (asiakas)	2 250	2 256	2 265	2 270	2 290	2 300	2 300
josta omissa päiväkodeissa	1 983	1 981	2 000	2 031	2 080	2 075	2 084
joista alle 3 v	425	457	456	471	546	546	589
joista 3 v. ja yli	1 558	1 524	1 544	1 560	1 534	1 534	1 495
josta ostopalvelupäiväkodeissa	200	210	205	184	160	175	180
josta perhepäivähoidossa	67	65	60	55	50	50	36
Yksikkökustannus (eur/asiakas)	14 271	14 297	14 887	15 687	15 698	16 577	16 621
Muutos-%	8,4 %	0,2 %	4,1 %	5,4 %	0,1 %	5,6 %	5,9 %
Suomenkielinen perusopetus							
Palvelun kokonaiskustannus	391 534 871	408 923 936	434 241 091	448 430 986	478 413 600	484 148 700	510 699 600
Suorite (asiakas)	41 408	42 473	43 103	43 745	44 373	44 541	45 278
josta yleisopetuksessa	35 009	35 644	36 070	36 683	37 116	36 327	36 963
josta erityisopetuksessa	5 012	5 438	5 806	6 132	6 312	6 307	6 409
josta vieraskieliset oppilaat	8 676	9 153	9 540	10 204	10 550	10 900	11 300
josta perusopetuslain mukaisessa iltapäivätoiminnassa	1 387	1 391	1 227	930	945	1 000	950
josta valmistava opetus (20.9. tiedot)	380	379	390	798	800	800	850
Yksikkökustannus (eur/asiakas)	9 456	9 628	10 074	10 251	10 782	10 870	11 279
Muutos-%	-0,3 %	1,8 %	4,6 %	1,8 %	5,2 %	0,8 %	4,6 %
Ruotsinkielinen perusopetus							
Palvelun kokonaiskustannus	39 439 770	42 590 719	44 048 918	45 322 246	47 392 000	47 133 700	48 926 300
Suorite (asiakas)	3 673	3 812	3 953	4 074	4 153	4 162	4 189
josta yleisopetuksessa	3 376	3 511	3 650	3 770	3 846	3 843	3 871
josta erityisopetuksessa	297	301	303	304	307	301	309
josta vieraskieliset oppilaat	106	119	123	133	147	148	159
Yksikkökustannus (eur/asiakas)	10 738	11 173	11 143	11 125	11 412	11 325	11 680
Muutos-%	3,4 %	4,1 %	-0,3 %	-0,2 %	2,6 %	-0,8 %	2,4 %
Suomenkielinen lukiokoulutus							
Palvelun kokonaiskustannus	59 955 135	61 809 634	70 438 161	80 692 582	89 554 000	90 138 900	95 701 000
Suorite (asiakas)	7 455	7 726	8 086	8 487	8 901	8 860	9 093
Yksikkökustannus (eur/asiakas)	8 042	8 000	8 711	9 508	10 061	10 174	10 525
Muutos-%	5,5 %	-0,5 %	8,9 %	9,1 %	5,8 %	1,1 %	4,6 %
Ruotsinkielinen lukiokoulutus							
Palvelun kokonaiskustannus	11 396 688	11 033 579	11 620 089	12 181 091	12 947 800	12 912 990	13 651 900
Suorite (asiakas)	1 267	1 278	1 258	1 281	1 317	1 317	1 356
Yksikkökustannus (eur/asiakas)	8 995	8 633	9 237	9 509	9 831	9 805	10 068
Muutos-%	6,8 %	-4,0 %	7,0 %	2,9 %	3,4 %	-0,3 %	2,4 %
Ammatillinen koulutus							
Palvelun kokonaiskustannus	127 612 293	126 558 135	130 589 184	137 755 205	140 042 300	148 492 800	142 891 800
Suorite (opiskelijavuosi)	10 247	10 415	10 043	9 642	9 079	9 763	8 947
josta TUVA -koulutus, alkanut 8/2022	*)	*)	*)	221	395	395	410
josta VALMA -koulutus, päättynyt 5/2022	378	339	359	174	174		
Työpajatoiminta (nuorten määrä henkilötyövuosina)	133	102	127	67	132	132	132
Yksikkökustannus (eur/opiskelijavuosi)	12 454	12 152	13 003	14 287	15 425	15 210	15 971
Muutos-%	-0,1 %	-2,4 %	7,0 %	9,9 %	8,0 %	-1,4 %	3,5 %
Suomenkielinen vapaa sivistystyö							
Palvelun kokonaiskustannus	14 765 728	15 262 057	15 216 603	15 801 507	16 406 600	16 450 500	17 406 500
Suorite (opetustunnit)	106 879	106 952	101 726	103 453	107 000	107 000	107 000
(opetustunnit)	-	4 137	4 984	4 265	4 300	4 300	4 300
Yksikkökustannus (eur/opetustunnit)	138	143	150	153	153	154	163
Muutos-%	-1,3 %	3,3 %	4,8 %	2,1 %	0,4 %	0,3 %	6,1 %
Ruotsinkielinen vapaa sivistystyö							
Palvelun kokonaiskustannus	3 418 298	3 338 169	3 303 921	3 660 517	3 647 800	3 691 310	4 038 500
Suorite (opetustunnit)	23 318	21 781	21 302	23 157	21 500	21 500	21 500
josta maahanmuuttajien kotoutuskoulutus (opetustunnit)	-	2 540	2 923	2 968	2 500	2 500	2 900
Yksikkökustannus (eur/opetustunnit)	147	153	155	158	170	172	188
Muutos-%	-0,3 %	4,5 %	1,2 %	1,9 %	7,3 %	1,2 %	10,7 %
Muut kustannukset		2 077 057	2 286 000	2 287 255	2 694 000	2 696 600	2 695 200
Talousarviokohdan kustannustanukset yhteensä	1 039 331 062	1 070 534 966	1 132 738 766	1 193 897 508	1 256 007 000	1 274 962 000	1 316 292 000

*) sisältää aiemmat lisä- ja valmistavat koulutukset

2 10 03 Korvaukset ja avustukset							
Palvelukustannukset	Tilinpäätös 2019	Tilinpäätös 2020	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Tulosbudjetti 2023	Ennuste 2023	Talousarvio 2024
Lasten kotihoidontuki (suomenkieliset ja ruotsinkieliset)							
Palvelun kokonaiskustannus	46 383 664	42 826 999	34 375 995	31 784 180	27 999 000	27 999 000	24 361 000
Suorite (asiakas)	6 843	6 512	6 160	5 522	5 372	5 090	4 740
Yksikkökustannus (eur/asiakas)	6 778	6 577	5 581	5 756	5 212	5 501	5 139
Muutos-%	5,4 %	-3,0 %	-15,1 %	3,1 %	-9,4 %	5,5 %	-1,4 %
Yksityishoidontuki (suomenkieliset ja ruotsinkieliset)							
Palvelun kokonaiskustannus	26 761 805	25 374 942	23 540 377	21 627 030	26 743 000	30 996 000	35 373 000
Suorite (asiakas)	3 762	3 398	3 339	3 194	3 307	3 300	3 500
Yksikkökustannus (eur/asiakas)	7 114	7 468	7 050	6 771	8 087	9 393	10 107
Muutos-%	4,2 %	5,0 %	-5,6 %	-4,0 %	19,4 %	16,1 %	25,0 %
Muiden koulutuksen järjestäjien esi- ja perusopetuksessa olevat helsinkiläiset oppilaat							
Palvelun kokonaiskustannus	77 274 348	82 888 452	89 200 285	94 041 876	95 732 000	96 572 000	101 666 000
Suorite (asiakas)	9 043	9 385	9 586	9 844	9 965	10 100	10 250
Yksikkökustannus (eur/asiakas)	8 545	8 832	9 305	9 553	9 607	9 562	9 919
Muutos-%	0,6 %	3,4 %	5,4 %	2,7 %	0,6 %	-0,5 %	3,2 %
Muut kustannukset	12 125 993	13 727 195	14 813 619	15 714 405	13 795 000	17 157 000	16 888 000
Talousarviokohdan kustannustanukset yhteensä	162 545 810	164 817 588	161 930 277	163 167 492	164 269 000	172 724 000	178 288 000
Muut suoritteet	Tilinpäätös 2019	Tilinpäätös 2020	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Tulosbudjetti 2023	Ennuste 2023	Talousarvio 2024
Avustettavassa iltapäivätoiminnassa olevat oppilaat	6 239	6 764	7 173	7 170	8 150	6 600	6 580
Helsingin kaupungin järjestämässä esi- ja perusopetuksessa olevat muiden kuntien oppilaat	494	475	508	1 108	1 150	1 100	1 250

Tilankäytön tehokkuus

Tilankäytön mittarit	Tilin-päätös 2019	Tilin-päätös 2020	Tilin-päätös 2021	Tilin-päätös 2022	Tulos-budjetti 2023	Ennuste 2023	Talous-arvio 2024	Talous-suunnitelma 2025	Talous-suunnitelma 2026
Tilat yhteensä m2	1 062 828	1 079 320	1 083 108	1 116 089	1 111 376	1 118 570	1 132 504	1 144 337	1 132 242
Hallinnon toimistotilat yhteensä m2	7 681	7 681	7 681	7 681	6 393	6 393	6 393	6 393	6 393
Hallinnon toimistotilat m2/henkilö	13,17	13,04	12,87	13,31	12,22	12,22	11,93	11,93	11,93
Palvelutilat yhteensä m2	1 043 686	1 060 178	1 063 966	1 096 947	1 093 522	1 100 716	1 114 650	1 126 483	1 114 388
Palvelutilat yhteensä m2/asiakas, oppilas, lapsi	11,45	11,40	11,42	11,58	11,44	11,38	11,54	11,59	11,36
-Päiväkotitilat yhteensä m2	266 218	271 471	274 534	282 394	279 838	285 749	293 611	298 630	301 090
-Päiväkotitilat m2/asiakas	9,64	9,77	9,98	10,21	9,99	10,26	10,36	10,44	10,14
-Peruskoulutilat yhteensä m2	519 357	531 058	528 049	550 234	549 011	552 211	554 032	560 146	566 898
-Peruskoulutilat m2 /asiakas	11,89	11,83	11,52	11,73	11,54	11,60	11,49	11,55	11,72
-Lukiotilat yhteensä m2	80 400	82 175	85 909	88 845	87 339	89 272	93 523	94 223	94 923
-Lukiotilat m2/asiakas	9,22	9,13	9,19	9,10	8,55	8,78	9,02	9,02	9,11
-Stadin Ammattiopiston tilat yhteensä m2	177 711	175 474	175 474	175 474	177 334	173 484	173 484	173 484	151 477
-Stadin Ammattiopiston m2/asiakas	13,87	13,48	14,44	14,56	15,63	13,63	15,51	15,51	13,54

Kaikki uudet rakennushankkeet tehdään lähtökohtaisesti yhteiskäyttöhankkeina 2024–2026. Lisäämällä ja kehittämällä irtokalusteiden, varusteiden ja lukkopesien kierrätystä parannetaan kustannustehokkuutta ja vastataan strategian hiilineutraalitavoitteeseen.

Tilankäytön tehokkuus paranee taloussuunnitelmakaudella peruskouluissa ja hallinnossa. Päiväkotien ja lukioiden tilankäytön tehokkuus on heikkenevä. Stadin ammattiopiston käytössä olevien tilojen määrä on kasvanut vuonna 2023 ja tilojen pinta-ala suhteessa asiakasmäärään on edellisvuotta suurempi. Taloussuunnitelmakauden lopulla Stadin ammattiopiston tilankäytön tehokkuus paranee huomattavasti.

TALOUSARVIOKOHTA SOSIAALI-, TERVEYS- JA PELASTUSTOIMELLE TUOTETUT PALVELUT JA MUUT ULKOISESTI RAHOITETTU TOIMINTA

SOTEPELLE TUOTETUT PALVELUT	TB 2023 1000€	ENNUSTE 2023 1000€	TAE 2024 1000€	MUUTOS 2024-TB 2023 1000€	TAE %	TSE 2025 1000€	TSE 2026 1000€
Myyntitulot	23 800	19 661	19 570	-4 230	-17,8 %	20 137	20 862
Tulot yhteensä	23 800	19 661	19 570	-4 230	-17,8 %	20 137	20 862
Palkat	14 944	13 432	13 377	-1 567	-10,5 %	13 784	14 305
Henkilösivumenot	3 933	3 315	3 307	-626	-15,9 %	3 410	3 537
Palvelujen ostot	2 433	1 894	1 897	-536	-22,0 %	1 950	2 021
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	194	59	59	-135	-69,6 %	60	62
Avustukset	862	0		-862	-100,0 %		
Vuokrat	1 434	0	930	-504	-35,1 %	933	937
Muut menot	0	961		0			
Menot yhteensä	23 800	19 661	19 570	-4 230	-17,8 %	20 137	20 862
Toimintakate	0	0	0	0		0	0

Talousarviokohta sisältää opiskeluhuollon psykologien ja kuraattorien palvelun sekä kehitysvammaisten loma-ajan toiminnan. Sotepe maksaa palvelujen tuottamisen menot kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle. Toimintaan osoitetut määrärahat perustuvat valtion toiminnalle osoittamaan määrärahaan. Lisäksi tälle talousarviokohdalle kohdennetaan ulkopuolisella hankerahoituksella järjestettävän toiminnan tulot ja menot.

TALOUSARVIOKOHTA KORVAUKSET JA AVUSTUKSET

KORVAUKSET JA AVUSTUKSET	TB 2023	ENNUSTE 2023	TAE 2024	MUUTOS 2024-TB 2023	TAE	TSE 2025	TSE 2026
	1000€	1000€	1000€	1000€	%	1000€	1000€
Tulot yhteensä	0	0	0	0		0	0
Palkat							
Henkilösivumenot							
Palvelujen ostot	98 689	103 782	109 147	10 458	10,6 %	114 148	119 654
Aineet, tarvikkeet ja tavarat							
Avustukset	65 580	67 442	66 941	1 361	2,1 %	66 847	67 646
Vuokrat		1 500	2 200	2 200		2 200	2 200
Muut menot							
Menot yhteensä	164 269	172 724	178 288	14 019	8,5 %	183 195	189 500
Toimintakate	-164 269	-172 724	-178 288	-14 019	8,5 %	-183 195	-189 500

Talousarviokohta sisältää yksityisten koulujen vuokramenot, perusopetuksen lakisääteiset kotikuntakorvaukset, varhaiskasvatuksen yksityisen hoidon tuen ja kotihoidon tuen, perusopetuslain mukaisen iltapäivätoiminnan avustukset sekä muita yksittäisiä avustuksia. Muiden tuottamien palvelujen korvausten ja avustusten talousarviokohdan menot ovat valtuustoon nähden sitovia.

Korvaukset ja avustukset	TAE 2024
	1 000 €
Valtiolle maksettavat korvaukset	24 555
Kunnille maksettavat korvaukset	10 739
Yksityisille maksettavat korvaukset	69 362
Iltapäivätoiminnan avustukset järjestöille	10 157
Muut korvaukset ja avustukset	3 741
Yksityisen palvelun tuki	35 373
Kotihoidon tuki	24 361
Yhteensä	178 288